

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**HISTORIE A VÝZNAM PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ
SLUŽBY NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY**

Autor práce: Šárka Havlová
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: prezenční
Vedoucí práce: JUDr. Hubert Maxa
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2021

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Šárka Havlová

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Prezenční

Místo studia: České Budějovice

Název bakalářské práce: Historie a význam Probační a mediační služby na území České republiky

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: History and Meaning of Probation and Mediation Service in the Czech Republic

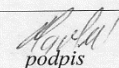
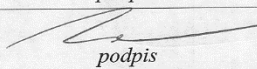
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, titul): JUDr. Hubert Maxa

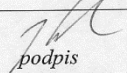
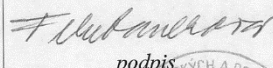
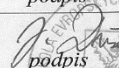
Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): červen, 2020

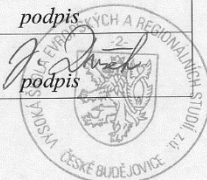
Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem práce bude charakteristika pojmu PMS, včetně činnosti pracovníků PMS a spolupráce s klienty, kteří mají probační dohled. Vedlejším cílem bude zpracování empirické části, která bude spočívat ve vyhotovení anonymního dotazníku o informovanosti o PMS, směřujícího na veřejnost. Získaná data z dotazníku budou zpracována formou grafického znázornění.

Student: Šárka Havlová	29.6.2020 datum	 podpis
Vedoucí práce: JUDr. Hubert Maxa	29.6.2020 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	7.7.2020 datum	 podpis
Prorektorka pro studium a vnitřní záležitosti: RNDr. Růžena Ferebauerová	9.7.2020 datum	 podpis
Pověřený rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	9.7.2020 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Hubertu Maxovi a rovněž prorektorce RNDr. Růženě Ferebauerové za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

HAVLOVÁ, Š. *Historie a význam Probační a mediační služby na území České republiky: bakalářská práce.* České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2021. 80 s. Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Hubert Maxa.

Klíčová slova: Probační a mediační služba, probace, probační dohled, mediace, trestný čin, parole, alternativní trest, restorativní justice, retribuční justice.

Tato bakalářská práce se zabývá Probační a mediační službou na území České republiky. Práce je rozdělena do osmi kapitol, které jsou zpracovány tak, aby jednotlivá témata na sebe navazovala. V této práci je stručně vymezena historie Probační a mediační služby, ale více se zaměřuje na popis, jak funguje v současnosti. Praktická část této práce se věnuje informovanosti o Probační a mediační službě prostřednictvím dotazníku, který směřuje na veřejnost.

ABSTRACT

HAVLOVÁ, Š. *History and Meaning of Probation and Mediation Service in the Czech Republic: Bachelor Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2021. 80 p. Supervisor: JUDr. Hubert Maxa.

Key words: probation and mediation service, probation, probation control, mediation, crime, parole, alternative punishment, restorative justice, retribution justice.

This bachelors thesis is about Probation and Mediation Service in the country of Czech Republic. Thesis is split into eight chapters, where each chapter ties in to the previous one. In this work there is a short history of Probation and Mediation Service, but is more so focused on describing its nowadays state and functions. Practical side of this work is focusing on how much are the people informed about Probation and Mediation Service through the use of public focused quiz.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Vymezení základních pojmů.....	11
2.1 Probace	11
2.2 Probační činnost	11
2.3 Probační dohled	12
2.4 Mediace	12
2.5 Mediační činnost	13
2.6 Trestný čin.....	13
2.7 Pachatel trestného činu	14
2.8 Provinění	15
2.9 Parole.....	15
2.10 Alternativní trest	16
2.11 Restorativní justice	17
2.12 Retribuční justice	19
3 Historie a vznik PMS	20
3.1 Období do roku 1989.....	20
3.2 Období po roce 1989	21
3.3 Vznik PMS	22
4 Probace.....	24
4.1 Historie probace	24
4.2 Probační dohled	25
4.3 Probační plán dohledu	25
4.4 Opatřování informací	27
4.5 Probační program	28
5 Mediace	30
5.1 Historie mediace.....	30

5.2	Mediátor	31
5.3	Principy mediace	32
5.4	Mediační proces	33
5.4.1	Fáze 0 – získání klienta	33
5.4.2	Fáze 1 – úvodní slovo mediátora	34
5.4.3	Fáze 2 – mediátor naslouchá sporným stranám	34
5.4.4	Fáze 3 – sporné strany si navzájem naslouchají	35
5.4.5	Fáze 4 – hledání přijatelných řešení	36
5.4.6	Fáze 5 – rozpracování vybraných řešení	36
5.4.7	Fáze 6 – sepsání dohody a závěr	36
6	Probační a mediační služba	38
6.1	Poslání a cíle PMS	38
6.2	Organizace PMS	39
6.3	Součinnost PMS s jinými orgány	39
6.4	Činnost PMS s jednotlivými klienty	40
7	Obecně prospěšné práce	42
7.1	Začlenění odsouzeného do výkonu trestu OPP	43
8	Dotazníkové šetření	45
8.1	Zpracování dotazníku	45
8.2	Průběh sběru dat	45
8.3	Stanovení dílčích hypotéz k dotazníkovému šetření	46
8.4	Vyhodnocení získaných dat z dotazníkového šetření	47
8.5	Vyhodnocení dílčích hypotéz z dotazníkového šetření	67
	Závěr	68
	Seznam použitých zdrojů	70
	Seznam zkratk	73
	Seznam grafů	74
	Přílohy	75

Úvod

Tématem bakalářské práce je historie a význam Probační a mediační služby na území České republiky.

Toto téma jsem si zvolila proto, jelikož jsem na Probační a mediační službě vykonávala praxi jak v rámci střední školy, tak i vysoké školy, a přijde mi tato práce velmi zajímavá a jednou bych se ráda ubírala právě tímto směrem.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, na část teoretickou a část praktickou.

V bakalářské práci je nejdříve důležité vysvětlit základní pojmy, které jsou potřebné k vymezení významu Probační a mediační služby na území České republiky. V další části této práce je stručně vymezena historie Probační a mediační služby, jelikož nemá dlouholetou tradici, kde je popsán její vznik a následně historie probace a mediace. Významná část bakalářské práce se zabývá samotným systémem, jak funguje Probační a mediační služba, jejími činnostmi s jednotlivými klienty, cíli, posláním a s jakými státními orgány spolupracuje. V této práci jsou vyobrazeny druhy alternativních trestů, přičemž charakteristika se zaměřuje pouze na obecně prospěšné práce, včetně začlenění odsouzeného do výkonu trestu obecně prospěšných prací.

Praktická část je věnována informovanosti o Probační a mediační službě prostřednictvím dotazníku, který směřuje na veřejnost. Dotazník spočívá v anonymním odpovídání na otázky týkající se základních informací o pojmu Probační a mediační služba, alternativní tresty, probační dohled, apod.

Na základě získaných dat z vyplněných dotazníků jsou zpracovány grafy, ve kterých je vyobrazena znalost či neznalost o Probační a mediační službě a pojmů s ní spojené.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem této práce je charakteristika pojmu Probační a mediační služby, včetně činnosti pracovníků Probační a mediační služby a spolupráce s klienty, kteří mají probační dohled.

Vedlejším cílem je zpracování praktické části, která spočívá ve vyhotovení anonymního dotazníku o informovanosti o Probační a mediační službě směřujícího na veřejnost.

Tato bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část.

Teoretická část v první kapitole vymezuje cíle této bakalářské práce, kterých má být dosaženo. Ke zpracování bakalářské práce jsou využity literární zdroje, legislativní předpisy, internetové zdroje a výzkumná metoda, která je provedena formou dotazníkového šetření. V druhé kapitole jsou vysvětlovány základní pojmy, které je potřeba znát k pochopení dané problematiky, jež je v práci řešena. Třetí kapitolou je historie Probační a mediační služby, která je rozdělena na období do roku 1989 a na období po roce 1989, včetně jejího vzniku. Čtvrtá a pátá kapitola se zabývá samotnou probací a mediací. Šestá kapitola je zaměřena na pojem Probační a mediační služby, jenž zahrnuje stanovené cíle a poslání, organizaci, součinnost s jinými orgány a činnost Probační a mediační služby s jednotlivými klienty. Sedmá kapitola obsahuje charakteristiku obecně prospěšných prací, včetně začlenění odsouzeného do výkonu trestu.

Praktická část, která spadá pod osmou kapitolu, spočívá ve vyhotovení dotazníkového šetření. To má za úkol zjistit informovanost občanů o Probační a mediační službě a pojmů s ní spojené. Výsledky z dotazníkového šetření jsou následně graficky zpracovány za pomoci programu Microsoft Office Excel a vloženy do této práce. Ke každému grafu se váže krátký komentář. Na základě výsledků z dotazníkového šetření jsou vyhodnoceny stanovené dílčí hypotézy, zda se jedná o verifikaci či falsifikaci.

2 Vymezení základních pojmů

2.1 Probace

Slovo probace pochází z latinského slova probare, což znamená ověřování či testování. Probaci je možno chápat jako činnost dohledu nad odsouzeným a kontrolování výkonu jiného trestu, než je uvěznění. Řadí se sem i pomoc a motivace odsouzeného k tomu, aby vedl život řádným způsobem.¹

„Probaci se rozumí organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným, kontrola výkonu trestů nespojených s odnětím svobody, včetně uložených povinností a omezení, sledování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, dále individuální pomoc obviněnému a působení na něj, aby vedl řádný život, vyhověl soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám a tím došlo k obnově narušených právních i společenských vztahů.“²

V užším slova smyslu ji můžeme chápat jako opatření, jehož funkce spočívá v podmíněném odložení trestu, osobní péči a dohledu, který ukládá soud osobě, jež byla označena za vinnou ze spáchání trestného činu (dále jen „TČ“). V širším slova smyslu je probace založena na celém systému služeb. Ty poskytuje odsouzenému Probační a mediační služba (dále jen „PMS“).³

2.2 Probační činnost

K zahájení činnosti střediska dochází na základě uložení alternativního trestu nebo opatření, jemuž soud uložil po dobu zkušební doby dohled. Po obdržení pověření o zajištění výkonu dohledu kontaktuje středisko klienta písemnou pozvánkou, v níž jej vyzve k úvodní konzultaci.⁴

Na úvodní konzultaci se probační úředník snaží navázat konstruktivní jednání s klientem a poskytuje mu informace, jak funguje výkon dohledu, aby klient chápal, jak bude vypadat jejich spolupráce do budoucna.⁵

PMS vytváří předpoklady k tomu, aby věc mohla být ve vhodných případech projednána v některém ze zvláštních druhů trestního řízení, aby mohl být uložen

---

¹ JUSKO, Peter, PAPŠO Peter et al. Mediation and Probation and Mediation Service in Slovakia, Czech Republic and other countries. London: G&D Publishing, 2016. p. 156.

² ŽATECKÁ, Eva. *Postavení a úkoly Probační a mediační služby*. Ostrava: KEY Publishing, 2007. s. 21-22.

³ Tamtéž.

⁴ ŽATECKÁ, Eva. *Postavení a úkoly Probační a mediační služby*. Ostrava: KEY Publishing, 2007. s. 65.

⁵ Tamtéž.

a vykonán trest nespojený s odnětím svobody, aby výkon trestu odnětí svobody uloženého za zvlášť závažný zločin mohl být těhotné ženě nebo matce pečující o dítě do jednoho roku věku odložen, nebo přerušen, anebo vazba byla nahrazena jiným opatřením. Za tím účelem poskytuje obviněnému odborné vedení a pomoc, sleduje a kontroluje jeho chování a spolupracuje s rodinným a sociálním prostředím, ve kterém žije a pracuje, s cílem, aby v budoucnu vedl řádný život.⁶

2.3 Probační dohled

Probačním dohledem se rozumí opatření, které ukládá soudce nebo státní zástupce. Uloží jej, pokud si myslí, že je důležité po určitou dobu sledovat a kontrolovat chování odsouzeného. Probační dohled spočívá i v odborném vedení a pomoci odsouzenému, aby změnil své chování, s cílem snížení rizika páchaní opakující se trestné činnosti. Dohled je především kontrola, zda odsouzený plní podmínky svého trestu, které mu byly uloženy, ale i pomoc při řešení problémů jako je například řešení zadluženosti, hledání nové práce, nahrazení škody způsobené trestným činem, apod.⁷

Dohled provádí PMS v obvodu, v němž má odsouzený bydliště, popřípadě se dlouhodobě zdržuje. Dohled probíhá dle stanoveného probačního plánu, který sestavuje PMS s odsouzeným.⁸

2.4 Mediace

Pojem mediace vychází z latinského slova „medius, median“, což znamená střed či prostřední.⁹

Mediace je chápána jako proces urovnání konfliktů spojených s TČ a zprostředkování alternativního řešení trestních věcí, který usměrňuje tzv. mediátor. V těchto případech TČ považujeme za konflikt.¹⁰ Mediaci provádí bezplatně úředníci PMS, kteří mají potřebné dovednosti z oblasti komunikace

---

⁶ § 4 odstavec 1 zákona číslo 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě).

⁷ PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY – leták PMS. *Probační dohled* [online]. [cit. 2021-01-15]. Dostupné z WWW: <http://www.pmscr.cz/images/clanky/PMS_letak_cz_A4_ProbacDohled.pdf>.

⁸ Tamtéž.

⁹ ŽATECKÁ, Eva. *Postavení a úkoly Probační a mediační služby*. Ostrava: KEY Publishing, 2007. s. 28.

¹⁰ Tamtéž.

a vyjednávání. Mohou je kontaktovat oběti, pachatelé, ale i jejich rodina či osoby, jež jsou trestným činem dotčeni.¹¹

2.5 Mediační činnost

Mediační činnost je dobrovolné setkání oběti a pachatele za účasti mediátora. Ten je tam jako nestranný prostředník. Většinou si předtím mediátor individuálně promluví s obětí a pachatelem. Poskytne oběma stranám možnost se k dané věci vyjádřit. Snaží se pachatele motivovat k převzetí odpovědnosti za škody, které způsobil spácháním trestného činu.¹²

Cílem mediace není jen potrestání obviněného a odškodnění poškozeného, ale hlavně nalezení společného řešení výhodného jak pro obviněného, tak i pro poškozeného. Díky mediaci se může dojít k takovému řešení, které by u soudu nebylo možné, to pak slouží jako podklad pro rozhodování státního zástupce nebo soudce.¹³

2.6 Trestný čin

Trestným činem se rozumí protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.¹⁴ Protiprávní jednání neznamená, že to ihned musí být TČ, ale může to znamenat i přestupek.¹⁵

Trestní odpovědnost pachatele chápeme jako povinnost strpět uloženou sankci za spáchání TČ.¹⁶ „*Trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.*“¹⁷

Trestné činy dělíme na přečiny, zločiny a zvlášť závažné zločiny. Přečinem se rozumí TČ spáchaný v nedbalosti bez rozdílu, kolik je na něj daná trestní sazba a TČ spáchaný úmyslně, za nějž je stanoven trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let. Zločinem se rozumí TČ, který není označen za přečin. Zvlášť

---

¹¹ PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY – leták PMS. *Mediace mezi obětí a pachatelem* [online]. [cit. 2021-01-15]. Dostupné z WWW: <http://www.pmscr.cz/images/clanky/PMS_letak_cz_A4_Mediac.pdf>.

¹² Tamtéž

¹³ ŽATECKÁ, Eva. *Postavení a úkoly Probační a mediační služby*. Ostrava: KEY Publishing, 2007. s. 28.

¹⁴ ŽATECKÁ, Eva. *Trestní právo hmotné a procesní: obecná část - multimediální učební text*. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2012. s. 21.

¹⁵ BENEŠ – ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ. *Trestný čin* [online]. [cit. 2021-01-17]. Dostupné z WWW: <<http://www.bcak.cz/slovník-pravnich-pojmu/trestny-cin/>>.

¹⁶ ŽATECKÁ, Eva. *Trestní právo hmotné a procesní: obecná část - multimediální učební text*. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2012. s. 21.

¹⁷ § 12 odstavec 2 zákona číslo 40/2009 Sb., trestní zákoník

závažným zločinem je ten úmyslný TČ, pro něhož je stanoven trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby minimálně deset let.¹⁸

Musí být naplněny všechny znaky trestného činu, pokud by nějaký chyběl, nejedná se o TČ. Znaky trestných činů jsou protiprávnost, škodlivost (závažnost) a znaky skutkové podstaty. Škodlivost chápeme tak, že pachatel spáchá určitý čin, kterým poruší či ohrozí zájem společnosti, jenž je chráněn zákonem. Míra škodlivosti musí být více než nepatrná, aby se jednalo o TČ. „*Povaha a závažnost trestného činu jsou určovány zejména významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkou, záměrem nebo cílem.*“¹⁹

Skutková podstata je rozdělena na obligatorní a fakultativní znaky. Do obligatorních znaků řadíme objekt, objektivní stránku, subjekt a subjektivní stránku.²⁰ Objekt představuje zájmy společnosti chráněné zákonem. Objektivní stránkou se rozumí způsob provedení činu. Subjektem je pachatel, který spáchal TČ, a subjektivní stránka, která představuje, zda to pachatel spáchal úmyslně či z nedbalosti.²¹ Fakultativními znaky jsou místo, čas a způsob spáchání TČ, pohnutka, motiv a cíl pachatele a předmět útoku, které uvádíme u jednotlivých obligatorních znaků.²²

2.7 Pachatel trestného činu

Pachatelem je osoba, která svým jednáním naplní znaky skutkové podstaty trestného činu. Pachatelem může být i osoba, jež ke spáchání činu využije jiné osoby, která není trestně odpovědná.²³ Trestně odpovědným pachatelem je pouze fyzická osoba, starší patnácti let a příčetná. Příčetnost je chápána jako duševní stav pachatele v době spáchání trestného činu. Pouze pachatel splňující uvedené podmínky, může být trestně odpovědný a pouze v případě, že naplnil ostatní znaky TČ, lze mluvit o tom, že byl spáchán TČ.²⁴

---

¹⁸ BENEŠ – ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ. *Trestný čin* [online]. [cit. 2021-01-17]. Dostupné z WWW: <<http://www.bcak.cz/slovník-pravnich-pojmu/trestny-cin/>>.

¹⁹ § 39 odstavec 2 zákona číslo 40/2009 Sb., trestní zákoník

²⁰ ŽATECKÁ, Eva. *Trestní právo hmotné a procesní: obecná část - multimediální učební text*. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2012. s. 25.

²¹ CHMELÍK, Jan, NOVOTNÝ, František, STOČESOVÁ, Simona. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016. s. 76-111.

²² ŽATECKÁ, Eva. *Trestní právo hmotné a procesní: obecná část - multimediální učební text*. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2012. s. 25.

²³ § 22 odstavec 1-2 zákona číslo 40/2009 Sb., trestní zákoník

²⁴ NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní právo hmotné*. 4. vyd. Praha: Aleš Čeněk, 2017. s. 80-88.

2.8 Provinění

Proviněním se nazývá TČ spáchaný mladistvým. Mladistvým se označuje osoba, která v době spáchání provinění dovršila patnáctý rok a nepřekročila osmnáctý rok věku. Trestně odpovědný není ten, který v době spáchání nedosáhl dostatečné rozumové a mravní vyspělosti, aby mohl rozpoznat protiprávnost svého jednání.²⁵ Rozumová a mravní vyspělost se rozlišuje na dvě složky ovlivňující se navzájem. Složka rozumového vývoje představuje postupné nabývání schopností a myšlení, oproti tomu složka mravního vývoje obsahuje proces, v němž si mladistvý osvojuje své normy chování a morální kvality.²⁶

Mladistvému se ukládají pouze výchovná, ochranná a trestní opatření. Výchovným opatřením se rozumí dohled probačního úředníka, probační program, výchovné povinnosti, výchovná omezení a napomenutí s výstrahou. Ochranné opatření znamená ochranné léčení, zabezpečovací detence, zabránění věci, zabránění části majetku a ochranná výchova. A v neposlední řadě trestní opatření, to jsou obecně prospěšné práce, peněžité opatření, peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu, propadnutí věci, zákaz činnosti, zákaz držení a chovu zvířat, vyhoštění, domácí vězení, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu (podmíněné odsouzení), odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem a odnětí svobody nepodmíněné.²⁷

2.9 Parole

Parole je francouzským slovem, což znamená slovo či výpověď. V souvislosti s propuštěným odsouzeného z věznice slovo parole znamená podmíněné propuštění na čestné slovo. Tedy to chápeme tak, že odsouzený slíbí, že se bude řádně chovat. Definicí je podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Je to činnost, kterou zprostředkovává PMS v rámci vykonávacího řízení.²⁸

Odsouzený může sociálního pracovníka, vychovatele nebo jiného zaměstnance oddělení výkonu trestu požádat o spolupráci probačního úředníka s účelem pomoci při přípravě na podmíněné propuštění. Pokud vězeňská služba doporučí spolupráci

---

²⁵ § 2-6 zákona číslo 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže).

²⁶ ŽATECKÁ, Eva. *Trestní právo hmotné a procesní: obecná část - multimediální učební text*. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2012. s. 31.

²⁷ § 10-24 zákona číslo 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže).

²⁸ PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *PAROLE - podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody* [online]. © IT STUDIO, 2021 [cit. 2021-01-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.pmscr.cz/parole-dohled-nad-podminene-propustenymi/>>.

s PMS, je nutné zaslat „Podnět k zahájení spolupráce s PMS“ na středisko PMS v místě dané věznice. Zaměstnanec PMS poté navštíví odsouzeného ve věznici a spolu s ním zpracuje podklad pro rozhodnutí soudu. Při zpracování této zprávy pracovník PMS spolupracuje i s lidmi mimo věznici. Nejčastěji jsou to poskytovatelé různých programů a služeb řešící problémy lidí opouštějících věznice a řešení následků TČ.²⁹

Smyslem spolupráce s odsouzeným a obětí je, aby v době před rozhodnutím soudu o podmíněném propuštění byly shromážděny a poté vyhodnoceny všechny významné informace. Ty jsou potřebné k analýze rizik a potřeb odsouzeného v rámci jeho návratu na svobodu, ale i opětovného spáchání TČ a vzniku újmy ve vztahu k blízkým osobám, okolí či široké veřejnosti. Zjištěné potřeby a rizika odsouzeného (například léčba závislosti, potřeba vyřešit problém s bydlením apod.) se odrazí ve zprávě pro soud, kterou vypracuje pracovník PMS, v níž uvede, zda doporučuje či nedoporučuje podmíněné propuštění odsouzeného, popřípadě může navrhnout některé podmínky podmíněného propuštění – uložení dohledu nad podmíněně propuštěným, uložení povinnosti absolvovat rekvalifikační program, uložení omezení v podobě zdržení se kontaktu s konkrétní osobou apod.³⁰

Pokud se soud rozhodne o podmíněném propuštění odsouzeného, nad kterým je i dohled pracovníka PMS, tak PMS provádí kontrolu plnění podmínek (v rozsahu minimálně jeden rok – maximálně sedm let) a poskytuje pomoc při řešení problémů souvisejících s návratem odsouzeného do života na svobodě.³¹

2.10 Alternativní trest

Trestem se rozumí újma za spáchaný TČ. Je to důležitý prostředek, který má mít pozitivní vliv na pachatele v rámci jeho vlastností a návyků. Hrozba, uložení a výkon trestu má za účel odstranit opakující se páchaní trestné činnosti, zabezpečit společnost a určit podmínky pro odsouzeného k opětovnému začlenění do společnosti.³²

---

²⁹ PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *PAROLE - podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody* [online]. © IT STUDIO, 2021 [cit. 2021-01-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.pmscr.cz/parole-dohled-nad-podminene-propustenymi/>>.

³⁰ Tamtéž.

³¹ Tamtéž.

³² STRÉMY, Tomáš. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach: zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie*. Praha: Leges, 2014. s. 244.

Alternativním trestem se rozumí nějaká jiná alternativa potrestání. Tyto tresty ukládají určitá omezení a povinnosti pachateli, který je na svobodě, směřující k nápravě spáchaného TČ a k nápravě pachatele.³³

Soud má možnost uložit pachateli různé druhy trestů, buď samostatné tresty, nebo trest uložený vedle trestu odnětí svobody. Hlavním a nejznámějším trestem je trest odnětí svobody, místo něhož může soud uložit odlišný druh trestu, například trest propadnutí věci. Tresty uložené vedle trestu odnětí svobody jsou například ztráty čestných titulů a vyznamenání či trest ztráty vojenské hodnosti. Tyto tresty nemohou být uloženy samostatně.³⁴

Druhy alternativních trestů jsou domácí vězení, OPP, propadnutí majetku, peněžitý trest, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, zákaz činnosti, zákaz pobytu, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, ztráta čestných titulů nebo vyznamenání, ztráta vojenské hodnosti a vyhoštění.³⁵

Alternativní tresty je možné považovat za základní typ alternativních opatření s předpokladem, že spáchání TČ by mělo vyústit v odsouzení pachatele, tedy vynesení výroku o vině a uložení trestu. Vypomáhají nám při snaze urovnání konfliktu mezi obětí a pachatelem.³⁶

V užším pojetí je možné alternativní tresty vymezit pomocí jejich hlavního účelu, tím je náhrada za nepodmíněný trest odnětí svobody. V tom případě by do této kategorie spadaly pouze určité tresty – trest domácího vězení, trest obecně prospěšných prací, peněžitý trest a podmíněné odsouzení (včetně podmíněného odsouzení s dohledem).³⁷

2.11 Restorativní justice

Pojem restorativní justice je možné chápat jako určitý koncept zacházení s pachateli lišící se od retribuční justice. Jedná se o souhrn postulátů, cílů a metod, které označují daný přístup k řešení problematiky zločinnosti. Restorativní justice se sice liší od retribuční justice, ale není úplným protikladem. Odlišuje se pouze v přístupu k podstatě samotného TČ. Přístup restorativní justice spočívá v tom, že

---

³³ JUSTICE.CZ. *Alternativní tresty: obecné informace* [online]. ©Ministerstvo spravedlnosti České republiky, 2017 [cit. 2021-01-18]. Dostupné z WWW: <<http://justice.cz/web/msp/alternativni-tresty?clanek=obecne-informace>>.

³⁴ STRÉMY, Tomáš. *Restorativna justícia a alternativne tresty v teoretických súvislostiach: zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie*. Praha: Leges, 2014. s. 244.

³⁵ VETEŠKA, Jaroslav. *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 182.

³⁶ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014. s. 30-31.

³⁷ Tamtéž.

TČ nepředstavuje jen porušení veřejného zájmu, porušení práva a útok na stát, ale že jde především o konflikt mezi pachatelem TČ a obětí. Restorativní justice se především zajímá o to, jak a komu byla způsobena újma a jak ji napravit. Dalším důležitým pilířem je přivést pachatele k převzetí odpovědnosti za svůj čin. Základním prostředkem restorativní justice je mediace.³⁸

Restorativní justice má své klíčové principy a hodnoty, které jí slouží k tomu, aby jí určily směr, jakou cestou se vydat v konkrétním případě. Každá konfliktní událost a každý spáchaný čin je ojedinělý, a proto není možné mít univerzální program či techniku. Směr ukazují principy a hodnoty, jimiž jsou respekt, odpovědnost, dialog, participace, rovnováha, dobrovolnost, solidarita a individualita. Respekt je důležitou hodnotou projevující se vůči oběti, dalším postiženým osobám, ale i k pachateli. Odpovědnost znamená, že pachatel TČ je odpovědný za újmu, kterou způsobil a restorativní proces se ho snaží motivovat k obnově narušených vztahů. Dialog má různé formy dialogu mezi stranami konfliktu. Těmi jsou oběť, pachatel a popřípadě další zúčastněné osoby. Na různých formách dialogů jsou založeny programy a techniky restorativní justice. Participací se rozumí, že restorativní justice se snaží o aktivní zapojení všech účastníků TČ, včetně jejich blízkých a zástupců. Řešení události je pouze v rukou těch, jichž se týká. Rovnováha se dá definovat jako znovunalezení rovnováhy, kterou hledá restorativní justice, to znamená, že vyvažuje zájmy zúčastněných a hledá řešení, které je výhodné pro všechny strany. Dobrovolnost je aktivní zapojení účastníků události TČ založené vždy na dobrovolnosti. Nikdo z účastníků, pachatele nevyjímaje, nesmí být k účasti donucen. Solidaritu je možné vysvětlit tak, že restorativní justice se vždy snaží o zapojení členů komunity, kde žije oběť a pachatel. Událost TČ se nevnímá jako oddělený akt, jenž by byl jen záležitostí jeho aktérů. Individualita je to, že každý člověk je jedinečný, a to je v restorativní justici vždy vyvažováno ve vztahu k pospolitosti. Jedinečnost a pospolitost musí platit současně. Restorativní proces podporuje rozdílnost a individualitu každého člověka.³⁹

Restorativní justice je proces, který se snaží zapojovat osoby mající na konkrétním TČ podíl, společně zjišťují a řeší újmu, potřeby a povinnosti s dosažením cíle přivodit ozdravení a dát věci do pořádku, jak je to jen možné.⁴⁰

---

³⁸ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014. s. 23-26.

³⁹ JUSKO, Peter, PAPŠO Peter et al. *Mediation and Probation and Mediation Service in Slovakia, Czech Republic and other countries*. London: G&D Publishing, 2016. p. 157-158.

⁴⁰ ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka, DOUBRAVOVÁ, Dagmar. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010. s. 34.

Restorativní justice není pro pachatele lehčí cestou v porovnání s retribuční justicí. Je to naopak, pachatel je přímo konfrontován s následky svého činu, většinou osobním setkáním s obětí, je odpovědný a má závazky k odstranění způsobené újmy na morální i materiální úrovni.⁴¹

Pohled restorativní justice spočívá v tom, že TČ je prohřešek proti osobě a narušení vzájemných vztahů. Tímto porušením vznikají závazky a povinnosti. Spravedlnost je naplněna za účasti poškozeného, pachatele a členů komunity, kteří se snaží obnovit narušený stav a vztahy. Hlavní prioritou jsou potřeby poškozeného a odpovědnost pachatele v procesu nápravy.⁴²

2.12 Retribuční justice

Retribuční (retributivní) justice je tradiční pojetí trestního soudnictví, která se zaměřuje hlavně na potrestání pachatele než na obnovení předchozích poměrů. V tomto se restorativní a retribuční justice liší. V retribuční justici je hlavní obětí stát, skutečná oběť a poškozený jsou přehlíženi.⁴³

Retribuční i restorativní justice mají hodně společného, obě usilují o ochranu a urovnání stavu, ale každá má své postupy. Obě pracují se základní koncepcí, že spáchání TČ narušuje stav rovnováhy, a také že poškozený má něco dostat a pachatel má něco dát. Shodují se i na tom, že je potřeba udržet úměrný vztah mezi spáchaným jednáním a odpovědí na něj, ale jsou rozdílné ve způsobu, jak k tomu dospět.⁴⁴

Retribuční justice je založena na tom, že k nápravě dané situace je možné dosáhnout prostřednictvím újmy a omezení pachatele. Ale praxe ukazuje, že to mnohdy funguje kontraproduktivně v případě pachatele i poškozeného. Řeší tři klíčové otázky – jak byl porušen zákon, kdo se toho činu dopustil a jak má být potrestán.⁴⁵

Retribuční justice má odlišný pohled od restorativní justice. Liší se tím, že TČ je porušením práva a prohřeškem proti státu. Tím, že se poruší zákon, vzniká vina. Spravedlnost se naplní uznáním viny pachatele a uložením újmy (uloženého trestu). Nejdůležitějším úkolem je to, aby pachatelé byli potrestáni.⁴⁶

---

⁴¹ ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka, DOUBRAVOVÁ, Dagmar. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010. s. 34.

⁴² ZEHR, Howard. *Úvod do restorativní justice*. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2003. s. 15.

⁴³ KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: obecná část*. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 468.

⁴⁴ ZEHR, Howard. *Úvod do restorativní justice*. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2003. s. 15-39.

⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁶ Tamtéž.

3 Historie a vznik PMS

3.1 Období do roku 1989

Koncem šedesátých let se skupiny lidí v oblasti trestního práva, kriminologie, penologie a další snažily o prosazení změn v tehdejší trestní politice, především se jednalo o trendy k posilování sociálně-výchovných prvků při práci s pachateli TČ, zejména šlo o odstranění příčin z porušování zákonů. V letech 1968 až 1971 se spojil Národní výbor hlavního města Prahy s Výzkumným ústavem kriminologickým za účelem vzniku experimentálního střediska postpenitenciární péče, jehož cílem bylo prověřit účinné metody práce se sociálně nepřizpůsobivými lidmi, včetně osob, které byly propuštěny z výkonu trestu. Tímto se zahájil proces uplatňování profese sociálních kurátorů, jejichž pracoviště se rozšiřovala i do dalších měst.⁴⁷

Již po několika letech vznikla místa, kde se specialisti zaměřovali na práci s delikventní mládeží, tzv. kurátoři pro mládež, v jejichž činnosti především převládala kontrola. Koncem osmdesátých let 20. století se doplnilo zaměření tohoto institutu o zprostředkování pomoci mladistvým, proti nimž bylo vedeno trestní stíhání, a také jejich rodinám.⁴⁸

Ve vězenství byla také zrealizována místa sociálních pracovníků, jejichž náplní práce bylo poskytnout odsouzeným udržení kontaktu s jejich rodinami a sociálním prostředím po dobu jejich výkonu trestu odnětí svobody a také připravovat podmínky pro jejich případné propuštění z vězení.⁴⁹

V souvislosti s invazí armád Varšavské smlouvy do Československa v srpnu 1968 bylo provedeno zastavení nadějných projektů a záměrů, což mělo za cíl postupně změnit a zmodernizovat československou trestní politiku. V době tzv. Pražského jara 1968 se ukázal otevřený dopis zaměstnanců z Výzkumného ústavu kriminologického, ve kterém byl nalezen i návrh, jehož obsahem bylo zřízení nových probačních středisek. Návrh na nová centra probační služby spolu s dalšími byla tedy zničena pásy sovětských tanků.⁵⁰

---

⁴⁷ ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka, DOUBRAVOVÁ, Dagmar. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010. s. 10-11.

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁰ Tamtéž.

3.2 Období po roce 1989

Po roce 1989 se výrazně projevíly důsledky dlouhotrvajících nedostatků v souvislosti s trestní politikou, zejména šlo o vysoký nárůst drobné kriminality a pokračující silnou represi celého justičního systému. Avšak i přesto se v tomto období k již existujícím sociálním kurátorům a kurátorům pro mládež začínají realizovat další aktivity, které pomohly k budoucímu formování základů probace a mediace v České republice (dále jen „ČR“).⁵¹

První důležitou aktivitou je zavedení institutu alternativ, především šlo o experiment s názvem Mimosoudní alternativa pro delikventní mládež (dále jen „MS alternativa“), jenž byl zahájen roku 1991 skupinou odborníků z Ústavu státu a práva ČSAV (Československých akademických věd) a dalšími odborníky, jejichž náplní byla sociální práce s mládeží. Inspirovali se zkušenostmi sociálních pracovníků z jiných zemí, zejména z Rakouska, kde začali využívat tzv. odklony trestního řízení. V experimentu MS alternativa se poté začalo zavádět v rámci řešení trestné činnosti aktivní zapojování pachatele s tím, že se soustředili na odstranění následků jeho protiprávního jednání, a také poškozeného, kterému bylo poskytnuto ovlivňovat proces vlastního odškodnění. Poprvé byla využita mediace mezi obviněným a poškozeným za účelem řešení sporu, a to za přítomnosti třetí osoby tzv. mediátora. S experimentem MS alternativa se vázaly i další změny, především na poli trestní legislativy směřující k rozšíření škály trestů, které nejsou spojené s uvězněním pachatele a dalších opatření, zvláště odklonů v trestním řízení.⁵²

Začátkem devadesátých let 20. století začalo prosazování alternativních sankcí a opatření, a rovněž probačních a mediačních aktivit. V roce 1993 byl zřízen první alternativní institut, tím je odklon. Odklonem je podmíněné zastavení trestního stíhání, díky němuž se mohou uplatnit postupy restorativní justice. V roce 1996 vznikly další dva instituty alternativ a další způsob odklonu v trestním řízení, těmi jsou narovnání a trest obecně prospěšných prací (dále jen „OPP“).⁵³

V roce 1996 na základě rozhodnutí ministra spravedlnosti byla vytvořena první funkční místa pracovníků u každého okresního soudu v zemi, nicméně se tedy jednalo o první ověřování činnosti budoucí PMS. Tehdy na těchto místech pracovali převážně stávající soudní úředníci a jejich účelem bylo zajištění administrativně-technického výkonu trestu OPP a formální kontroly chování obviněných v institutech, které byly

---

⁵¹ ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka, DOUBRAVOVÁ, Dagmar. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010. s. 11-14.

⁵² Tamtéž.

⁵³ Tamtéž.

spojené s uložením zkušební doby. Později některé obvodní a okresní soudy obsadily na nová místa vzdělané lidi z oboru sociální práce, kteří se v praxi snažili rozvíjet nové pracovní postupy ještě před rozsudkem trestního řízení. Ve spolupráci s některými soudci, státními zástupci a dalšími odborníky zrealizovali koncepční materiály, jež ovlivňovaly, jak bude vypadat zákon o PMS. V roce 1994 studenti z pražské katedry sociální práce zřídili nevládní organizaci s názvem Sdružení pro rozvoj sociální práce v trestní justici, avšak nyní se jmenuje Sdružení pro probaci a mediaci.⁵⁴

V roce 1997 novela trestního zákona přijala další alternativní tresty a opatření související s probací (podmíněné upuštění od potrestání s dohledem probačního úředníka) a výkonem probačního dohledu (podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem).⁵⁵

V roce 1999 předložil Otakar Motejl, který byl v té době ministrem spravedlnosti, návrh na reformu justice, jež měla obsahovat důležité změny trestního řízení a nový zákon o PMS. Když se připravoval zákon o PMS, tak předvíдали, že jeho účinnost bude ke dni 1. ledna 2001, nicméně byla nutná potřeba připravit pro novou službu kvalifikované úředníky a asistenty, proto byl v průběhu roku vytvořen projekt Kvalifikačního vzdělávacího programu pro úředníky a asistenty PMS, který vytvořilo Sdružení pro probaci a mediaci v justici spolu s Institutem pro další vzdělávání soudců a státních zástupců. Tomuto projektu uložil souhlas ministr spravedlnosti a v letech 1999 až 2000 se uskutečnil první ročník odborného vzdělávání.⁵⁶

V roce 2000 byl Parlamentem ČR schválen návrh vlády o zákonu PMS, jehož účinnost byla ke dni 1. ledna 2001.⁵⁷

3.3 Vznik PMS

Pro PMS byl významný pozitivní způsob jejího založení, jenž je možné charakterizovat jako spojené úsilí univerzitního prostředí, nevládních aktivit, kvalitních zkušeností z praxe a současně také podpora od Ministerstva spravedlnosti ČR a Nejvyššího soudu ČR. Dá se říci, že šlo o proces tzv. samoorganizace, kdy vznikal nový systém založený na základě iniciativy a potřeby zdola a právě v ten pravý čas to bylo podpořeno shora. Šlo o spolupráci mezi nevládním a vládním sektorem, jenž tím

---

⁵⁴ ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka, DOUBRAVOVÁ, Dagmar. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010. s. 11-14.

⁵⁵ Tamtéž.

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ Tamtéž.

státu přinesl významnou změnu ve společnosti a v oblasti praxe justice včetně jejích služeb.⁵⁸

Díky tomuto významnému vkladu byla zřízena PMS, aby justice měla možnost účinně uplatňovat novou trestní politiku v oblasti komunitních sankcí a opatření. Především jí jde o to, aby se snižoval počet uvězněných osob ve vězení, o účinné předcházení kriminalitě a jejího opakování, o motivování pachatelů k odstranění následků škod a vést je k řádnému životu v souladu se zákonem. Ale nejde ji jen o pachatele, ale také bere ohled na potřeby a zájmy obětí a snaží se lépe chránit společnost před kriminalitou.⁵⁹

---

⁵⁸ ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka, DOUBRAVOVÁ, Dagmar. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010. s. 11-14.

⁵⁹ Tamtéž.

4 Probace

4.1 Historie probace

V posledních padesáti letech prošla probace několika určitými vývoji.⁶⁰

První vývoj se odehrával v padesátých letech, která se vyznačovala snahami o humanizaci vězeňských trestů a také prvními pokusy o uložení alternativní trestů, zejména šlo o podmíněné odsouzení s dohledem a podmíněné propuštění. Služby se zabývaly osobou pachatele jako takové a také jeho nejbližším okolím. Mimo pomoci se také aplikovaly prvky, jimiž jsou kontrola a dohled. V té době se vedly debaty týkající se účinné a efektivní kontroly, kterou by měla vykonávat PMS.⁶¹

V šedesátých a sedmdesátých letech došlo k uplatnění pro různá terapeutická, sociální a výchovná opatření aplikovaných formou institucionální péče. K této etapě bylo přiděleno její motto „zacházení namísto trestání“.⁶²

Koncem sedmdesátých a počátkem osmdesátých let byl kladen význam na přirozené sociální prostředí pachatele, zejména na jeho nápravu před formou institucionálního zacházení. Pokoušely se hledat nové alternativní postupy pro řešení trestné činnosti, které berou v úvahu sociální prostředí, v němž žije pachatel.⁶³

Osmdesátá léta je možné charakterizovat jako depenalizaci trestní politiky, to znamená, že se nahrazoval trest odnětí svobody novým trestem, alternativním opatřením nebo způsobem zacházení. Byly zřizovány instituty odklonů v trestním řízení a probační aktivity byly směřovány i k dalším etapám trestního řízení, příkladem je podmíněné odsouzení či nahrazení vazby.⁶⁴

V devadesátých letech se začalo více pracovat také s oběťmi TČ, především byly zapojovány do procesu jako jedna z účastnických stran a také se pohlíželo na místo, kde byl daný čin spáchán.⁶⁵

V současnosti PMS vytváří nové spolupráce s různými veřejně prospěšnými organizacemi. Důležitý aspekt, který je nutno zmínit je i to, že na TČ se momentálně nahlíží jako na konflikt mezi pachatelem, obětí a společností. Tím se mění postoj při

---

⁶⁰ ŽATECKÁ, Eva. *Postavení a úkoly Probační a mediační služby*. Ostrava: KEY Publishing, 2007. s. 22-23.

⁶¹ Tamtéž.

⁶² Tamtéž.

⁶³ Tamtéž.

⁶⁴ Tamtéž.

⁶⁵ Tamtéž.

probační a mediační práci, zejména jde o přeformulování zásad a principů a o vylepšení podmínek pro poškozené.⁶⁶

4.2 Probační dohled

Probačním dohledem se rozumí opatření, jež ukládá soudce nebo státní zástupce. Uloží jej, pokud si myslí, že je důležité po určitou dobu sledovat a kontrolovat chování odsouzeného. Probační dohled spočívá i v odborném vedení a pomoci odsouzenému, aby změnil své chování, s cílem snížení rizika páchaní opakující se trestné činnosti. Dohled je především kontrola, zda odsouzený plní podmínky svého trestu, které mu byly uloženy, ale i pomoc při řešení problémů, jako je například řešení zadluženosti, hledání nové práce, nahrazení škody způsobené trestným činem, apod.⁶⁷

Dohled provádí PMS v obvodu, v němž má odsouzený bydliště, popřípadě se dlouhodobě zdržuje. Dohled probíhá dle stanoveného probačního plánu, který sestavuje PMS s odsouzeným.⁶⁸

4.3 Probační plán dohledu

Důležitým prvkem výkonu dohledu je sestavení probačního plánu dohledu, který je určen k individuální specifikaci obsahu dohledu a jeho určité podoby. Je potřeba v něm uvést, jaké bude mít odsouzený povinnosti (například frekvence schůzek odsouzeného s probačním úředníkem).⁶⁹

Rada pro probaci a mediaci navrhuje pravidla, podle kterých jsou vypracovávány probační plány dohledu. Probační plán musí být vyhotoven nejpozději do šesti měsíců od zahájení osobní spolupráce s odsouzeným, a také by se měl průběžně aktualizovat. Probační plán dohledu má důležité věcné náležitosti, jež v něm musí být obsaženy. První náležitostí je časové vymezení, jak dlouho bude platit určitý probační plán, tedy po jakou dobu bude probační úředník spolupracovat s odsouzeným podle daného probačního plánu. Další náležitostí je nutné určit, jakým způsobem bude plnit svá omezení a povinnosti, pokud mu soud nějaké uložil, a jakým způsobem bude dané plnění kontrolováno probačním úředníkem. Dále musí do probačního plánu uvést konkrétní cíle, kterých musí dosáhnout, tedy například zaplatit první dvě splátky

---

⁶⁶ ŽATECKÁ, Eva. *Postavení a úkoly Probační a mediační služby*. Ostrava: KEY Publishing, 2007. s. 22-23.

⁶⁷ PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY – leták PMS. *Probační dohled* [online]. [cit. 2021-02-15]. Dostupné z WWW: <http://www.pmscr.cz/images/clanky/PMS_letak_cz_A4_ProbacDohled.pdf>.

⁶⁸ Tamtéž

⁶⁹ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014. s. 410-412.

poškozenému, poslat žádost o přijetí do zdravotnického zařízení apod. Čtvrtou náležitostí je, že musí předložit konkrétní způsob, kterým je uskutečňován probační dohled, zejména jde o formy schůzek odsouzeného s probačním úředníkem, vytyčení intervalu schůzek včetně způsobu domlouvání termínů budoucích schůzek a způsob omlouvání, pokud odsouzený není schopen se dostavit, dále stanovení postupů probačního úředníka v případě porušení pravidel kontaktu ze strany odsouzeného, postupů při kontrole chování odsouzeného v místě, kde žije, pracuje apod., způsobů pomoci ze strany probačního úředníka při řešení životních problémů odsouzeného. A poslední náležitostí je, jakými způsoby a v jakých lhůtách bude probační úředník vykonávat informační povinnosti vůči soudu.⁷⁰

Vlastní aktivita odsouzeného při vytváření probačního plánu může být přínosná ke zjištění jeho možností a potřeb, k individuálnímu řešení situace a problémů a pozitivně ho motivovat k plnění podmínek. Avšak kdyby odsouzený nespolupracoval s probačním úředníkem v oblasti vytváření probačního plánu, nejedná se tím o porušení povinnosti odsouzeného, ale probační plán bude zpracován i bez něj.⁷¹

Při zpracovávání probačního plánu dohledu musí probační úředník brát zřetel na to, aby odsouzenému nebyly uloženy probačním plánem další povinnosti než ty, které mu ukládá zákon. Odsouzený může dobrovolně vykonávat určité činnosti, jež by jinak byly uloženy soudem jako povinnosti. Typickým příkladem je účastnit se nějakého resocializačního programu, to mu může uložit soud, anebo se odsouzený může účastnit sám od sebe, jelikož můžou představovat účinný prostředek pomoci a podpory při snaze odsouzeného o to, aby jednou v budoucnu vedl řádný život.⁷²

Probační úředník má povinnost probační plán dohledu pravidelně aktualizovat v oblasti osobních, rodinných a jiných poměrech odsouzeného s tím, že přihlíží k dosavadním výsledkům dohledu. Aktualizace se pokládá za součást vytváření probačního plánu, a proto i při ní se požaduje po odsouzeném spolupráce.⁷³

Probační plán dohledu obsahuje určité lhůty, v nichž má odsouzený povinnost se dostavovat na schůzky k probačnímu úředníkovi. Časová vzdálenost těchto lhůt je u každého případu individuální, ale lze říci, že by se v tomto případě měl probační pracovník vyhnout extrémům. Probační úředník by neměl odsouzenému ukládat výrazně krátké lhůty, protože by to mohlo odsouzeného obtěžovat a ani by neplnily ten

---

⁷⁰ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014. s. 410-412.

⁷¹ Tamtéž.

⁷² Tamtéž.

⁷³ Tamtéž.

správný účel, ale neměl by mu ukládat ani až moc dlouhé lhůty, jelikož by to bylo v rozporu s charakterem dohledu, který spočívá v pravidelných schůzkách probačního úředníka s odsouzeným.⁷⁴

4.4 Opatřování informací

Probační úředník podává informace formou zpracované zprávy předsedovi senátu soudu, jenž u dané osoby dohled uložil. Tato zpráva obsahuje, jak probíhá probační dohled, zda odsouzený dodržuje předem dané podmínky, probační plán, omezení a povinnosti a také jeho poměry. Tuto zprávu mu musí probační úředník poskytnout nejméně jednou po dobu šesti měsíců, pokud předseda senátu nestanoví jinak. Ale pracovníci PMS by tyto informace o odsouzeném měli získávat průběžně po celou dobu, a poté je jen po šesti měsících v té zprávě shrnout.⁷⁵

Probační úředník nemůže získávat potřebné informace jen od příslušných orgánů a osob, kterými jsou policie, obecní úřad, zaměstnavatel apod., ale musí čerpat informace i z osobních schůzek s odsouzeným. Časová vzdálenost mezi těmito schůzkami jsou u každého případu individuální, nicméně v počátečních fázích by měly schůzky probíhat častěji a rozstup mezi nimi by neměl být delší jak jeden měsíc, a to proto, aby probační úředník shromáždil všechny důležité informace o pachateli a okolnostech spáchaného TČ, zhodnotil aktuální rizika a potřeby a sestavil s odsouzeným probační plán dohledu. Pokud probační úředník spoluprací s odsouzeným zhodnotí jako kladnou, může se časová vzdálenost schůzek prodloužit, ale neměla by být delší jak tři měsíce. Musí také brát ohled na to, že zkušební doba u podmíněného upuštění od potrestání s dohledem je nejdéle jeden rok, a proto by měl jednat rychleji oproti podmíněnému odsouzení s dohledem, jelikož u něj je zkušební doba až pět let.⁷⁶

Náplní práce probačního pracovníka jsou také návštěvy v místě bydliště odsouzeného, jejichž záměrem je seznámit se s přirozeným sociálním prostředím pachatele, zjistit, jaké má sociální zázemí a vztahy, a tím si i prověřit informace sdělované odsouzeným při konzultacích. Tyto návštěvy probačnímu úředníkovi otevírají novou možnost a to, že může spolupracovat s členy rodiny odsouzeného v rámci kladného působení na pachatele a pomoci při řešení jeho problémů. Během výkonu dohledu by měla být provedena návštěva pachatele v místě jeho bydliště či pracoviště

---

⁷⁴ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014. s. 410-412.

⁷⁵ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014. s. 414-416.

⁷⁶ Tamtéž.

minimálně jednou, ale může ji probační úředník uskutečnit i víckrát. Návštěvy jsou z většiny případů domlouvány předem s odsouzeným, ale může se stát, v případě pochybností o vedení řádného života a dodržování daných omezení a povinností, že probační úředník provede i předem neohlášenou návštěvu.⁷⁷

V rámci dohledu uloženého mladistvému pachateli je probační pracovník povinen provést návštěvu mladistvého v místě jeho bydliště, pracoviště a školy. Tyto návštěvy mohou probačnímu úředníkovi poskytnout další důležité informace k posouzení života mladistvého. Takovéto osobní návštěvy by mohly způsobit i to, že velký okruh lidí se dozví o tom, že mladistvý spáchal protiprávní čin, a to by mohlo negativně působit na psychiku mladistvého, a proto by se měl probační pracovník těmto návštěvám věnovat s maximální citlivostí a spolupracovat s co nejmenším počtem osob, jako jsou například ředitel školy, třídní učitel, nadřízený pracovník apod. Je vhodné, aby tyto osoby probační úředník poučil o významu dohledu a také o tom, že pokud budou mladistvému připomínat jeho provinění, tak by to mohlo mít nežádoucí efekt.⁷⁸

4.5 Probační program

Probační program je možno definovat tak, že se jedná o program sociálního výcviku, psychologického poradenství, terapeutického programu, programu obecně prospěšné činnosti, vzdělávacího, doškolovacího, rekvalifikačního či jiný program, který slouží k rozvoji sociálních dovedností a osobnosti mladistvého. K probačnímu programu je potřeba souhlasu ministra spravedlnosti, a poté se zaznamená do seznamu probačních programů, který vede Ministerstvo spravedlnosti.⁷⁹

Soud pro mládež a v přípravném řízení státní zástupce může uložit mladistvému povinnost zúčastnit se probačního programu, pokud ho uzná za vhodný k potřebám mladistvého i zájmům společnosti. Mladistvému je umožněno seznámit se s náplní probačního programu, aby mohl odsouhlasit svou účast. Soud pro mládež mu také uloží, aby na základě svých možností nahradil škodu či odčinil nemajetkovou újmu, kterou způsobil protiprávním jednáním, nebo aby odevzdal bezdůvodné obohacení, které získal proviněním.⁸⁰

Probační program může soud pro mládež či státní zástupce uložit pouze pokud s tím bude souhlasit mladistvý, proti němuž se vede řízení. Během řízení má mladistvý

⁷⁷ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014. s. 414-416.

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ ŽATECKÁ, Eva. *Postavení a úkoly Probační a mediační služby*. Ostrava: KEY Publishing, 2007. s. 78.

⁸⁰ VETEŠKA, Jaroslav. *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 182.

možnost svůj souhlas kdykoliv odvolat, než řízení pravomocně skončí. Souhlas odvolá prohlášením, které zašle soudu pro mládež nebo v přípravném řízení státnímu zástupci, tímto výkon probačního programu zaniká.⁸¹

Soud pro mládež či v přípravném řízení státní zástupce uloží probačnímu úředníkovi dohled nad výkonem probačního programu. Probační úředník bez zbytečného odkladu vypracuje zprávu obsahující ukončení probačního programu včetně jeho výsledku, kterou zašle soudu pro mládež nebo státnímu zástupci, jež probační program uložil.⁸²

---

⁸¹ VETEŠKA, Jaroslav. *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 182.

⁸² Tamtéž.

5 Mediace

5.1 Historie mediace

Mediace, která je známá jako přístup, idea řešení konfliktů mezi pachatelem a poškozeným za pomoci tzv. mediátora, existuje v mnoha zemích již několik staletí. Postupy velmi podobné mediaci jsou starší než lidstvo samo, jelikož takové chování bylo viděno i u některých primátů. Historie mediace, zejména řešení konfliktu pochází již ze starověku. Mediace se využívala v tradičních společnostech za účelem řešení konfliktu uvnitř systému komunit a příbuzenství. Tyto informace můžeme dohledat i v současnosti, a to v knihách napsané tehdejšími významnými filozofy.⁸³

Mediace se využívala i ve středověku, co se týká řešení TČ. Kolem roku 1300 byly do tehdejšího trestního práva postupně zapojeny způsoby řešení sporů v oblasti viny a trestu a urovnání konfliktu mezi pachatelem a poškozeným. Toto nové právo již nevyžadovalo za smrt oběti i smrt pachatele, ale právě naopak se věnovalo spíše aspektům, které vycházely z lidské psychiky. Zaměřovalo se zejména na příčiny TČ s tím, že se bral ohled na okolnosti při spáchání, zejména pokud šlo o vraždu spáchanou v afektu. Toto středověké právo spočívalo v tom, že vrah, poté co mu byla přidělena vina, nemusel vždy být popraven, ale naopak se snažili jeho provinění vyřešit lepším způsobem. Toto právo bylo uplatňováno až do 16. století.⁸⁴

Mediace jako metoda je velmi mladá a nemá tak dlouhou historii. Začala se využívat přibližně před třiceti lety v oblasti řešení konfliktů. Její historii není dosud poskytnut větší zájem, ale spíše se zaměřuje na možnosti aplikace mediace a objasňování zákonitostí mediace. Odborníci se neshodnou ve svých názorech, co se týká údajů z oblasti historie mediace, zejména jejího časového zařazení. Postupný vývoj metody od starověku až po současnost je těžké určit, hlavně tedy časovou hranici, kdy je možné o mediaci mluvit jako o metodě. Mediace se postupně vyvíjela jak v různých historických úsecích, tak v odlišných geografických místech, v různých oborech společenské praxe apod. Avšak ani dnešní pojem mediace není jednomyslný. Mediací je přístup, který blízce souvisí s psychologií, sociologií, sociální prací a právem.⁸⁵

---

⁸³ HOLÁ, Lenka. *Mediace: způsob řešení mezilidských konfliktů*. Praha: Grada, 2003. s. 26-36.

⁸⁴ Tamtéž.

⁸⁵ Tamtéž.

5.2 Mediátor

Mediátor by měl být člověk, jenž podstoupil potřebná školení, má specifické dovednosti, odborné znalosti, analytické schopnosti a hlavně zkušenosti. To by mu mělo usnadnit komunikaci mezi poškozeným a pachatelem a mělo by to vést k účinnému vedení a strukturování mediačního procesu.⁸⁶

Má nejdůležitější úkol v mediačním procesu, s ním je spojený úspěch mediace. Pokud bychom neměli mediátora, tak by mediace nemohla proběhnout, jelikož se jedná o proces dvou stran konfliktu s mediátorem, který se jim snaží pomoci najít vhodně řešení, jenž bude výhodné pro obě strany.⁸⁷

Mediátor je osoba, která musí být nestranná a vede celý mediační proces. Měl by umět dobře mluvit s lidmi a dobře vyjednávat, to je pro mediaci velmi důležité. Jako třetí nestranná strana se snaží o urovnání konfliktu mezi poškozeným a pachatelem. Nesmí sdělovat svůj názor, co se týče stran ani na danou věc řešenou v mediaci, naopak by měl umožnit stranám se vyjádřit či umožnit navrhnout nějaké řešení. Nesmí poškozeného ani pachatele omezovat, sankcionovat ani soudit.⁸⁸

Mediátor má za úkol poznat očekávání a přístup poškozeného či pachatele ke konfliktu a na základě toho rozhodnout, zda má být jeho postoj více autoritativní či má nechat strany, aby se domluvily samy. Pomáhá jak poškozenému, tak i pachateli určit, jaké jsou jejich priority, aby byla mediace účinná pro obě strany. To znamená, že obě strany něco získají, ale v něčem musí také ustoupit. Snaží se o to, aby mediace byla co nejvíce příjemnou, a také kontroluje, zda se dodržují pravidla, která byla stanovena na začátku mediace.⁸⁹

Práce mediátora spočívá v několika důležitých úkolech. První a velmi významný úkol je vysvětlit stranám, v čem spočívá mediace, jaké jsou její fáze a postupy klientům. Dále se snaží usnadnit komunikaci mezi stranami konfliktu a určí, jaká je zodpovědnost za mediaci. Musí rovněž sebrat potřebné informace o konfliktu a pracovat se stanovisky, emocemi a postoji stran daného případu. A na konci mediátor musí provést analýzu informací, určí jejich sporný bod a míru závažnosti, a popřípadě sjedná a zpracuje mediační dohodu dle výsledku mediace.⁹⁰

---

⁸⁶ VETEŠKA, Jaroslav. *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 133.

⁸⁷ ŽATECKÁ, Eva. *Postavení a úkoly Probační a mediační služby*. Ostrava: KEY Publishing, 2007. s. 33-34.

⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁹ Tamtéž.

⁹⁰ VETEŠKA, Jaroslav. *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 133.

5.3 Principy mediace

Principy mediace je nutné dodržovat proto, aby klienti vnímali práci mediátora pozitivně a aby byla práce efektivní a tím tedy vedla k určitému cíli. Mediátor má povinnost odmítnout mediaci, pokud neuzavře smlouvu o provedení mediace z důvodu pochybností o jeho podjatosti ke stranám konfliktu či k dané věci, například může být příbuzný oběti či pachatele. Dalším případem je, že může odmítnout uzavření smlouvy o provedení mediace, pokud je poškozena důvěra, která je potřeba mezi ním, poškozeným a odsouzeným. Základními principy mediace jsou dobrovolnost, nestrannost, vyváženost, neutralita, nezávislost, diskretnost a důvěrnost.⁹¹

Dobrovolnost spočívá v tom, že pachatel i poškozený se mediace účastní dobrovolně, a tím se na ně váže spoluodpovědnost za výsledek. Stranám nelze nařídit, aby spolu mluvily a společně se domluvily na řešení daného konfliktu. Avšak je příhodné, aby soud mohl těmto stranám přikázat osobní schůzku i s mediátorem, při které jim mediátor představí možnosti a výhody mediace. Odborníci tvrdí, že by tato schůzka s mediátorem mohla zklidnit situaci a být prospěšná ke smírnému řešení, jestliže se jedná o vyostřený konflikt.⁹²

Nestranností se rozumí to, že mediátor nesmí být ani proti jedné straně zaujatý a musí s pachatelem i poškozeným jednat bez předsudků. Účastní se jen konfliktů, v nichž může být nestranný. Jestliže to nelze, tak má povinnost tento případ odmítnout.⁹³

Vyváženost představuje, že pachatel i poškozený se stejným dílem účastní na jejich konfliktu. Mediátor má povinnost obstarat každé ze stran potřebný čas a prostor k tomu, aby mohly sdělit svůj názor ke všem předmětům dané schůzky. Musí to provést takovým způsobem, aby se ani jedna ze stran necítila znevýhodněna. Výsledkem je mediační dohoda, jejímž obsahem jsou práva a povinnosti jak pachatele, tak i poškozeného.⁹⁴

Neutralita se vztahuje k osobě mediátora, kdy mu ukládá, že nesmí hodnotit a musí respektovat názory, postoje a návrhy poškozeného i pachatele. Mediátor nesmí sdělovat své vlastní názory ani řešení, ale musí to nechat čistě jen na stranách konfliktu.⁹⁵

---

⁹¹ JANOTOVÁ, Magda. *Mediace*. Praha: Ústav práva a právní vědy, 2014. s. 16-17.

⁹² Tamtéž.

⁹³ Tamtéž.

⁹⁴ Tamtéž.

⁹⁵ Tamtéž.

Nezávislost určuje, že mediátor není s poškozeným ani s pachatelem žádným způsobem vázaný, zejména co se týká peněz, vztahů či emocí. Má povinnost odmítnout případy svých příbuzných a známých.⁹⁶

Diskrétnost a důvěrnost informací, které jsou řečeny při mediaci, jsou jedním z hlavních znaků mediačního procesu. Je to i motivace k tomu, aby se poškozený a pachatel mediace zúčastnili. Mediátor má také povinnost mlčenlivosti, to znamená, že informace získané během mediace jsou důvěrné a nesmí se nikde zveřejnit. Důvěra poškozenému a pachateli je poskytnuta i takovým způsobem, že si vlastního mediátora mohou zvolit sami. Nicméně nastávají i takové situace, kdy není možné se společně dohodnout na výběru mediátora. V takových situacích zvolí mediátora soud, který ho vybere ze seznamu mediátorů, jenž vede Ministerstvo spravedlnosti.⁹⁷

5.4 Mediační proces

Mediace je jedna z alternativních způsobů řešení trestních věcí, kterou vykonává PMS. Mediace má přesně určená pravidla, dle kterých se řídí mediátor a vede mediace.⁹⁸

Mediace je proces, v němž strany konfliktu komunikují podle daných fází, které na sebe navazují, ale části fází se mohou i navzájem prolínat.⁹⁹

Mediace je rozdělena do několika fází. Těch může být pět až dvanáct, ale tato kapitola se věnuje jen těm nejzákladnějším.¹⁰⁰

5.4.1 Fáze 0 – získání klienta

Tato fáze spočívá ve zjišťování, zda klienti mají zájem konflikt řešit. Pokud ano, tak jim mediátor vysvětlí, v čem spočívá proces mediace a na základě toho se mohou klienti dobrovolně rozhodnout, zda se chtějí účastnit či nikoliv. Jestliže klienti souhlasí s účastí, domluví termín a místo prvního setkání. Tato fáze většinou probíhá formou telefonického hovoru, kdy jim mediátor poskytne ty nejdůležitější informace, zejména co to je mediace, jaké jsou její zásady, principy a výhody. Mediátor na základě informací rozhodne, zda je pro tento případ mediace vhodná. Musí se také informovat o

---

⁹⁶ JANOTOVÁ, Magda. *Mediace*. Praha: Ústav práva a právní vědy, 2014. s. 16-17.

⁹⁷ Tamtéž.

⁹⁸ ŽATECKÁ, Eva. *Postavení a úkoly Probační a mediační služby*. Ostrava: KEY Publishing, 2007. s. 34-35.

⁹⁹ VETEŠKA, Jaroslav. *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 109.

¹⁰⁰ JANOTOVÁ, Magda. *Mediace*. Praha: Ústav práva a právní vědy, 2014. s. 99-105.

tom, jaké mají klienti očekávání od mediace a popřípadě jim toto očekávání uzpůsobit.¹⁰¹

Cílem této fáze je informování o mediaci a mediačním procesu, získat klienty pro využití účasti na mediaci, zjistit, o jaký typ mediace se jedná a v neposlední řadě se dohodnout na prvním termínu mediace a její platbě.¹⁰²

5.4.2 Fáze 1 – úvodní slovo mediátora

V této fázi se zahajuje mediace. Na začátku se mediátor představí, vysvětlí, jaká je jeho role, a krátce popíše fáze mediačního procesu, kterými budou procházet. Poučí je také o účelu a zásadách mediace, jaké účinky má smlouva o provedení mediace a mediační dohody, i o tom, že mediaci mohou kdykoliv ukončit. Informuje je také o odměně mediátora za provedenou mediaci a o nákladech vztahující se k mediaci. Mediátor má povinnost poučit stranu poškozeného i stranu pachatele, že se nemohou domáhat svých práv a oprávněných zájmů formou soudu. Strany jsou poučeny i o tom, že za obsah mediační dohody jsou odpovědné jen ony samy, a ne mediátor. Důležité je také stanovit pravidla dodržující se během procesu a varovat, že pokud pravidla poruší, tak může dojít k ukončení mediace. Příkladem takových pravidel je chodit včas, chovat se slušně, nepřerušovat se a podobně. Dále je také na místě se domluvit, jak se budou oslovovat s tím, že to musí vyhovovat jak poškozenému, tak i pachateli. Obě strany musí být časově flexibilní, protože kdyby jedna se ze stran odešla, než by skončilo mediační sezení, tak by to mohlo způsobit komplikace. Je vhodné opětovně zmínit i závazek mlčenlivosti pro jejich větší jistotu, i když už se s ním seznámily už při podepisování smlouvy. Mediátor by měl zajistit příjemnou atmosféru a pocit důvěry u stran, aby neměly pocit obavy.¹⁰³

Cílem první fáze je utvořit stranám příjemnou atmosféru, kde budou mít pocit bezpečí a důvěry a společně určit základní pravidla a postupy, která budou dodržována během mediačního procesu.¹⁰⁴

5.4.3 Fáze 2 – mediátor naslouchá sporným stranám

Tato fáze je především určena ke sbírání, výměně nebo získávání informací. Poškozený s pachatelem si navzájem pokládají otázky, které jim jsou nápomocné k tomu, aby se ujistili, že chápou pohled protistrany na řešený konflikt.¹⁰⁵

---

¹⁰¹ JANOTOVÁ, Magda. *Mediace*. Praha: Ústav práva a právní vědy, 2014. s. 99-105.

¹⁰² Tamtéž.

¹⁰³ Tamtéž.

¹⁰⁴ Tamtéž.

V tomto úseku je stranám konfliktu umožněno, aby se vyjádřily, jak vnímají konfliktní situaci a tím mediátor získá fakta a okolnosti, které se snaží podrobněji upřesňovat a na nichž dále staví. Mezitím, co strany sdělují své vnímání dané situace, tak mediátor naslouchá a pokládá jim otázky, díky nimž se snaží získat co nejvíce informací.¹⁰⁶

Mediátor nezískává potřebné informace jen od poškozeného a pachatele, ale mohou mu informace poskytnout i určité instituce, jiné osoby, jako jsou například právní zástupci, rodiče mladistvého, obchodní partneři nebo odborníci či nějaké informace může mediátor nalézt i v dokumentech.¹⁰⁷

Cílem druhé fáze je porozumět problémům sporných stran, zjistit jejich zájmy a potřeby, stanovit oblasti shody a neshody a jako poslední pojmenovat, co je předmětem jednání.¹⁰⁸

5.4.4 Fáze 3 – sporné strany si navzájem naslouchají

V této etapě partneři spolu komunikují, měli by se především řešit jejich sporné body, které se určili v předchozí fázi. K tomu je využíváno několik druhů techniky, například dotazování, parafrázování, zrcadlení či shrnutí atd. Mediátor má povinnost kontrolovat průběh mediačního procesu, dodržování předem stanovených pravidel, utvářet příjemnou atmosféru, aby se strany cítily bezpečně a měly v mediátora důvěru. Musí také podpořit strany ve vyjádření, tím se rozumí udržet průchodnost komunikace, a pozorovat, zda je proces vyvážený.¹⁰⁹

Tato fáze spočívá v tom, aby minulost nechaly minulostí a soustředily se na budoucnost. To se zajišťuje formou odhalování jejich zájmů, motivů, potřeb a porozumění protistraně. To, co strany říkají, se označuje jako jejich postoj, proti tomu, co potřebují, se označuje jako jejich zájem. I když to zní podobně, tak v rámci řešení konfliktu se jedná o něco odlišného. Zájmy jsou příčinami, které určují postoj konkrétní strany. Řešení, která vznikla na základě příčin, jsou vhodnější než řešení vztahující se k postojům.¹¹⁰

Cílem třetí fáze je podpořit strany ve vzájemném naslouchání a lepší společné komunikaci, pomoci stranám pochopit náhled na danou situaci protistrany, porozumět

---

¹⁰⁵ JANOTOVÁ, Magda. *Mediace*. Praha: Ústav práva a právní vědy, 2014. s. 99-105.

¹⁰⁶ Tamtéž.

¹⁰⁷ Tamtéž.

¹⁰⁸ Tamtéž.

¹⁰⁹ Tamtéž.

¹¹⁰ Tamtéž.

potřebám protistrany a tento případ nově pojmenovat a stranám poskytnout možnost provedení změny.¹¹¹

5.4.5 Fáze 4 – hledání přijatelných řešení

Tato fáze slouží k hledání vhodného řešení dané situace, při níž je možnost použít různé techniky tvůrčího myšlení, například brainstorming. Při brainstormingu se většinou nápady sepíší a poté se s nimi pracuje dál, například formou vývojového diagramu. Sporné strany si zvolí nějaké možnosti řešení dané situace, nicméně ji zatím nehodnotí. Poté si strany určí společná kritéria na základě jejich zájmů. Každé řešení dané situace by mělo být výhodné v rámci jejich zájmů jak pro stranu pachatele, tak i pro stranu poškozeného. To samé platí i o dohodě, na které se společně domluvily.¹¹²

Cílem čtvrté fáze je pomoci stranám mediačního procesu zformulovat jejich řešení, která by byla vhodná k danému předmětu jednání a zvolit konkrétní řešení, které bude výhodné pro obě strany.¹¹³

5.4.6 Fáze 5 – rozpracování vybraných řešení

Tato fáze slouží k hledání vhodného řešení dané situace, při níž je možnost použít různé techniky tvůrčího myšlení, například brainstorming. Při brainstormingu se většinou nápady sepíší a poté se s nimi pracuje dál, například formou vývojového diagramu. Sporné strany si zvolí nějaké možnosti řešení dané situace, nicméně ji zatím nehodnotí. Poté si strany určí společná kritéria na základě jejich zájmů. Každé řešení dané situace by mělo být výhodné v rámci jejich zájmů jak pro stranu pachatele, tak i pro stranu poškozeného. To samé platí i o dohodě, na které se společně domluvily.¹¹⁴

Cílem čtvrté fáze je pomoci stranám mediačního procesu zformulovat jejich řešení, která by byla vhodná k danému předmětu jednání a zvolit konkrétní řešení, které bude výhodné pro obě strany.¹¹⁵

5.4.7 Fáze 6 – sepsání dohody a závěr

Tato fáze se věnuje dohodě, na které se strany společně shodly. Dohoda musí být určitá, realizovatelná, dosažitelná, časově omezená, měřitelná a stejně výhodná pro obě strany. Všechny tyto body jsou důležité pro srozumitelné zpracování dané dohody. Musí být v ní obsaženy taktéž pojistky pro případ, že nastane neočekávaná překážka. Dohoda

---

¹¹¹ JANOTOVÁ, Magda. *Mediace*. Praha: Ústav práva a právní vědy, 2014. s. 99-105.

¹¹² Tamtéž

¹¹³ Tamtéž

¹¹⁴ Tamtéž.

¹¹⁵ Tamtéž.

může mít různé formy, nejčastěji se jedná o písemnou či ústní. Nicméně může být i nezávazná, dočasná, vázaná na konkrétní podmínky, nebo dokonce se může jednat o mezidohodu. Mezidohoda je forma dohody, kdy finální podobu dohody strany potřebují ještě probrat a zvážit.¹¹⁶

Finální verzi písemné dohody podepisují obě strany, ale i sám mediátor. Tyto dohody mají mnohdy závažné právní důsledky.¹¹⁷

Cílem této poslední fáze je zpracování dohody se všemi důležitými body, včetně pojistek pro případ vyskytnutí se nějakých komplikací a poté ukončení mediace a rozloučení se.¹¹⁸

---

¹¹⁶ JANOTOVÁ, Magda. *Mediace*. Praha: Ústav práva a právní vědy, 2014. s. 99-105.

¹¹⁷ Tamtéž.

¹¹⁸ Tamtéž.

6 Probační a mediační služba

PMS byla založena zákonem č. 257 ze dne 14. července 2000, o Probační a mediační službě. Tento zákon nabyl účinnosti ke dni 1. ledna 2001. Nicméně k činnosti PMS se vážou i další zákony, zejména zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, dále zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním a zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže.¹¹⁹

PMS byla zřízena hlavně proto, aby mohla asistovat trestní justici při využívání nové trestní politiky v rámci trestů vykonávaných na svobodě a tím pomoci ke snížení počtu uvězněných osob. V rámci toho má PMS za úkol předcházet kriminalitě a snížit riziko opakování, stimulovat odsouzeného či obviněného k nápravě škod a přimět ho k odpovědnosti za svůj život a nakonec brát zřetel na potřeby a zájmy poškozených.¹²⁰

PMS je instituce, která vykonává probační dohled nad svými klienty, těmi se rozumí obvinění či odsouzení. V průběhu zkušební doby je kontroluje, zda vedou řádný život, plní své povinnosti a omezení, a popřípadě jim pomáhá s jejich problémy, které nejsou schopni sami vyřešit. Také jim poskytuje informace a kontakt na organizace, které by jim eventuálně mohly pomoci například při hledání nové práce, bydlení apod. Probace má za úkol přimět pachatele k řešení jeho problémů, které úzce souvisí s jeho trestnou činností, například zaplatit škodu poškozenému či urovnat s ním konflikt v rámci mediace. Smyslem práce PMS je poskytnout pomoc svým klientům, aby se znovu začlenili do společnosti.¹²¹

6.1 Poslání a cíle PMS

Posláním PMS je to, že PMS se snaží sjednat efektivní a společensky prospěšné řešení konfliktů souvisejících s trestnou činností a zároveň organizuje a zabezpečuje účinný a ctihodný výkon alternativních trestů a opatření s tím, že bere ohled na zájmy poškozených, ochranu společnosti a prevenci kriminality.¹²²

Cíle PMS se mohou rozdělit do tří základních oblastí, zejména integrace pachatele, participace poškozeného a ochrana společnosti. Integrace pachatele spočívá

---

¹¹⁹ ŽATECKÁ, Eva. *Postavení a úkoly Probační a mediační služby*. Ostrava: KEY Publishing, 2007. s. 46-49.

¹²⁰ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014. s. 387.

¹²¹ VETEŠKA, Jaroslav. *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 158-160.

¹²² PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Poslání a cíle Probační a mediační služby* [online]. © IT STUDIO, 2021 [cit. 2021-02-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.pmscr.cz/poslani-a-cile/>>.

v tom, že PMS se snaží začlenit pachatele do života společnosti, bez toho aniž by znova porušoval předpisy. Jedná se o proces, který je zaměřen na obnovu respektu pachatele týkající se právního stavu společnosti, k jeho využití a seberealizaci. Participací pachatele se rozumí, že PMS usiluje o zapojení poškozeného do procesu v rámci jeho odškodnění. Jde o to, aby poškozený cítil pocit bezpečí, integrity a samozřejmě i důvěry ve spravedlnost. Ochrana společnosti, té PMS poskytuje pomoc tím, že účinně řeší konfliktní a rizikové stavy, které souvisí s trestním řízením a zajištěním uskutečnění uložených alternativních trestů a opatření.¹²³

6.2 Organizace PMS

PMS je organizační složkou státu, jež je odpovědná Ministerstvu spravedlnosti. V čele stojí ředitelka PMS, v současnosti je to PhDr. Andrea Matoušková. PMS není považována za právnickou osobu, jedná jménem státu. Ředitelství je ústředním orgánem, pod nějž spadají jednotlivá střediska PMS, kterých je momentálně sedmdesát čtyři. Ty jsou vedeny na základě příslušnosti soudu, popřípadě v přípravném řízení dle státního zástupce, nicméně většina středisek účinkuje v sídlech okresních soudů. Střediska mohou být rozdělena na určitá oddělení dle typu klientů, na něž se zaměřují, například na mladistvé pachatele, uživatele omamných látek apod.¹²⁴

6.3 Součinnost PMS s jinými orgány

Aby byla činnost PMS efektivní, tak je zapotřebí spolupráce se státními i nestátními subjekty. Důležitá spolupráce je zejména u orgánů sociální péče, jedná se tedy o sociální kurátory, kurátory pro mládež a pracovníky v oblasti oddělení péče o děti a mládež. Ty poskytují PMS potřebné informace a podklady, které PMS poté využije v rámci probačních zpráv. Dále za významnou se považuje součinnost s protidrogovými koordinátory okresních úřadů. Pracovník daného střediska PMS by měl koordinovat uskutečnění potřebných programů zaměřujících se na probaci a mediaci a měl by zajišťovat i spolupráci s dalšími pracovníky v oblasti psychosociálního poradenství, práce s rizikovou mládeží a s osobami, které jsou závislé na psychotropních a omamných látkách, jestliže jejich činnost je spojena s osobou pachatele či oběti.¹²⁵

---

¹²³ VETEŠKA, Jaroslav. *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 158-160.

¹²⁴ ŽATECKÁ, Eva. *Postavení a úkoly Probační a mediační služby*. Ostrava: KEY Publishing, 2007. s. 46-49.

¹²⁵ ŽATECKÁ, Eva. *Postavení a úkoly Probační a mediační služby*. Ostrava: KEY Publishing, 2007. s. 63-64.

Dále PMS spolupracuje s orgány sociálního zabezpečení, školami, zdravotnickými zařízeními, církvemi, zájmovými sdruženími občanů, nadacemi a dalšími zařízeními se zaměřením na humanitní cíle.¹²⁶

Pro výkon probačních a mediačních úkonů PMS potřebuje shromáždit co nejvíce nejpřesnějších informací o pachateli. Úředníci PMS mají možnost požádat o informace státní orgány a právnické subjekty, jež mají povinnost jim ty informace poskytnout a to bez zbytečného odkladu, pokud zvláštní zákon neuvádí jinak. Jestliže daný subjekt jim odmítne poskytnout potřebné údaje bez udání důvodu, tak úředník PMS podá soudci nebo státnímu zástupci věc k dalšímu projednání. Jestliže se jedná o řízení proti obviněnému ve vazbě či ve výkonu trestu odnětí svobody, tak PMS spolupůsobí s Vězeňskou službou a Justiční stráží. Úředníci PMS mají možnost navštívit obviněné ve vazbě či odsouzené bez souhlasu orgánů činných v trestním řízení.¹²⁷

Co se týká výkonu trestu OPP, tak má PMS součinnost s orgány obce a dalšími obecně prospěšnými institucemi, které zajišťují provedení jejich výkonu. Střediska PMS také spolupracují s Úřady práce za účelem účasti nějakého výcviku pro to, aby pachatel našel vhodnou práci. Nicméně významnější roli mají spíše probační a resocializační programy. U mladistvých je někdy jejich účast nutná, aby se znova dokázali začlenit do společnosti. U mladistvých PMS také spolupracuje s kurátory v rámci zjištění sociálních poměrů za účelem zprávy, jež je vypracována jako podklad pro rozhodnutí soudu.¹²⁸

6.4 Činnost PMS s jednotlivými klienty

PMS tvoří podmínky k tomu, aby daná věc mohla být projednána v některém ze zvláštních druhů trestního řízení, nebo aby mohl být ustanoven a proveden trest, který nesouvisí s odnětím svobody, anebo aby vazba byla nahrazena jiným opatřením. PMS poskytuje pachateli odborné vedení a pomoc, provádí kontrolu nad jeho chováním a spolupracuje s jeho rodinou a sociálním prostředím, v němž žije a pracuje, se zaměřením na jeho budoucnost, aby vedl řádný život.¹²⁹

Činnost PMS je možné rozdělit na dané oblasti, zejména se jedná o soudní pomoc, včasnou pomoc, mediační činnost, vlastní probační činnost a zajištění realizace trestu OPP. Soudní pomocí se rozumí shromažďování důležitých informací o pachateli, jeho rodině a sociálním prostředí. Tyto informace získávají za účelem soudního řízení,

¹²⁶ ŠTĚRBA, Vladislav. *Penologie*. Praha: Armex, 2007. s. 133.

¹²⁷ ŽATECKÁ, Eva. *Postavení a úkoly Probační a mediační služby*. Ostrava: KEY Publishing, 2007. s. 63-64.

¹²⁸ Tamtéž.

¹²⁹ ŠTĚRBA, Vladislav. *Penologie*. Praha: Armex, 2007. s. 132.

snaží se najít vhodný případ pro alternativní způsob řešení a zpracovávají informace sloužící jako podklady pro rozhodnutí v trestním řízení. Včasná pomoc je druh pomoci, jež je vykonávána před tím, než pachatele odsoudí, příkladem je při náhradě vazby mladistvých zárukou nebo slibem. Mediační činnost spočívá ve sjednání alternativního řešení konfliktu mezi obětí a pachatelem, strany si ujasní jejich pohledy na daný případ za účelem společné dohody. To slouží jako příprava podkladů, které jsou poté předány pro rozhodnutí soudu. Vlastní probační činnost je činností PMS obsahující vedení, psychosociální podporu, motivaci a rovněž kontrolu nad chováním pachatelů ve zkušební době. A v neposlední řadě je zajištění realizace trestu OPP, která zahrnuje i zpracování seznamu podle různých druhů prací vhodných pro daný trest.¹³⁰

Úředníci PMS spolupracují s dospělými pachateli, ale na střediscích jsou i specializovaní úředníci zaměřující se na práci s mládeží a dětmi. Pracovníci PMS jim zajišťují výkon uložených trestních a výchovných opatření, konkrétně se jedná o dohled probačního úředníka, probační program a většinou vykonání výchovné povinnosti, tou se rozumí nějaká společensky prospěšná činnost.¹³¹

V přípravném řízení má probační pracovník možnost nabídnout součinnost mladistvým pachatelům, jejich rodinám a poškozeným. Touto spoluprací se rozumí nabídka provedení mediace, vhodných programů a výchovných opatření. Je možné je uložit již v přípravném řízení, ale jen za souhlasu mladistvého pachatele. Výsledek může být prospěšný i pro další průběh daného řízení. Kontaktovat střediska PMS může sám mladistvý, ale i jeho zákonní zástupci či poškozený.¹³²

Dítětem je osoba, která nedovršila patnáctý rok věku. U něj musí být pracovník PMS více opatrný, zejména klást větší důraz na výchovné působení dohledu. U dětí je prováděna kontrola nad chováním jinak než u mladistvého, není možné mu uložit pravidelné dostavování se na osobní konzultace, ale naopak úředník PMS má povinnost ho navštěvovat doma či ve škole proto, aby dítěti nezpůsobil velké trauma, a také aby si ucelil představu o jeho momentální situaci.¹³³

---

¹³⁰ ŠTĚRBA, Vladislav. *Penologie*. Praha: Armex, 2007. s. 129-130.

¹³¹ PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Práce s mládeží* [online]. © IT STUDIO, 2021 [cit. 2021-02-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.pmscr.cz/mladistvi-a-deti/>>.

¹³² Tamtéž.

¹³³ ŽATECKÁ, Eva. *Postavení a úkoly Probační a mediační služby*. Ostrava: KEY Publishing, 2007. s. 71-72.

7 Obecně prospěšné práce

Trest OPP může soud uložit pouze některým pachatelům a to pouze těm, kteří spáchali přečin. Přečinem se rozumí spáchání TČ z nedbalosti nebo úmyslný TČ s horní hranicí sazby trestu odnětí svobody je nejvýše pět let.¹³⁴

OPP jsou nejčastěji ukládaným alternativním trestem. U trestu OPP je soudem vždy stanoven počet hodin, jež musí pachatel odpracovat, a to od padesáti až do tří set hodin u dospělých pachatelů, přičemž u mladistvých je to pouze od padesáti do sto padesáti hodin.¹³⁵

Trest OPP má pozitivní vliv na chování odsouzeného či obviněného. Účelem výkonu trestu OPP je, aby se daný pachatel napravil. Během výkonu tohoto trestu odsouzený či obviněný nemusí opustit svou rodinu, práci ani jeho sociální prostředí.¹³⁶

PMS zajišťuje přípravu, organizaci a možné varianty výkonu trestu OPP, avšak při těchto činnostech také bere ohled na veřejný zájem, zájem oběti a také na to, aby se předcházelo další trestné činnosti pachatele. Snaží se ho přimět k tomu, aby na sebe vzal odpovědnost za škody, které svým jednáním způsobil a také o opětovné začlenění do společnosti bez rozporu se zákonem.¹³⁷

Soud rozhoduje o určení místa, kde bude trest vykonáván na základě návrhu PMS, přičemž pachatel se může také podílet při zvolení dané organizace a časového harmonogramu výkonu. Jestliže nastane situace, kdy odsouzený či obviněný nebude plnit výkon trestu, tak za každou jednu neodpracovanou hodinu se mu uloží jeden den trestu odnětí svobody.¹³⁸

Probační pracovník stále ověřuje, jaké jsou možnosti pro výkon trestu OPP u daných organizací poskytujících jim místo pro výkon trestu OPP. Probační úředník poté s určitou organizací domluví přesný způsob výkonu trestu OPP, a jaké budou požadavky spojené s kontrolou a evidováním výkonu trestu OPP.¹³⁹

---

¹³⁴ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014. s. 296.

¹³⁵ PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY – leták PMS. *Trest obecně prospěšných prací* [online]. [cit. 2021-03-04]. Dostupné z WWW: <http://www.pmscr.cz/images/clanky/PMS_letak_cz_A4_OPP_uprava_2020.pdf>.

¹³⁶ VETEŠKA, Jaroslav. *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 184-185.

¹³⁷ Tamtéž.

¹³⁸ PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY – leták PMS. *Trest obecně prospěšných prací* [online]. [cit. 2021-03-04]. Dostupné z WWW: <http://www.pmscr.cz/images/clanky/PMS_letak_cz_A4_OPP_uprava_2020.pdf>.

¹³⁹ VETEŠKA, Jaroslav. *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 184-185.

7.1 Začlenění odsouzeného do výkonu trestu OPP

Prvním krokem k výkonu trestu OPP je nařízení výkonu daného trestu s tím, že musí být určen druh a místo, kde bude trest OPP vykonáván. To určuje příslušný okresní soud, jenž pachateli uložil trest OPP s tím, že soud to činí na základě návrhu probačního pracovníka. Soud má rovněž možnost změnit druh či místo výkonu trestu OPP. K tomuto má možnost podat návrh jak probační pracovník, tak i odsouzený s cílem, aby soud provedl tohle dané rozhodnutí.¹⁴⁰

Poté předseda senátu informuje probačního pracovníka o uloženém trestu OPP a zašle mu opis rozhodnutí, kterým byl trest OPP uložen a stal se vykonatelným. Probační pracovník musí zpracovat návrh týkající se druhu a místa výkonu trestu OPP, při kterém spolupracuje se střediskem PMS v obvodu daného soudu, u něhož by měl být trest OPP vykonáván. Toto tvrzení neplatí, jestliže trest OPP byl uložen soudem, v jehož obvodu má být trest rovněž vykonáván.¹⁴¹

PMS vlastní jejich zpracovaný seznam požadavků sloužící jim pro určení druhu a místa výkonu trestu OPP. Tento seznam obsahuje obecní úřady a jiné instituce poskytující jim u nich možnost provedení výkonu trestu OPP. Tyto požadavky od roku 2010 shromažďuje PMS, avšak dříve to byl soud. Nicméně soud může probačního úředníka požádat o informace o požadavcích na provedení daného trestu OPP, a ten má povinnost mu všechny informace poskytnout.¹⁴²

Probační pracovník může během určování druhu výkonu trestu OPP brát zřetel na to, jaké povolání má odsouzený, jaké jsou jeho znalosti či dovednosti. Co se týká určení místa, tak trestní řád ukládá probačnímu pracovníkovi povinnost, aby určil místo výkonu trestu OPP, které je nejbližší místu jeho bydlení. Mimo zvolení přijatelného druhu a místa výkonu trestu OPP musí probační pracovník do návrhu uvést rovněž případný souhlas odsouzeného s výkonem trestu OPP mimo obvod okresního soudu, v němž má odsouzený bydliště.¹⁴³

Odsouzený musí být poučen o jeho povinnostech a následcích při jejich porušení. Povinností odsouzeného je, že se do čtrnácti dnů musí dostavit ke konzultaci na středisko PMS od doby, kdy obdrží oznámení o rozhodnutí. Rovněž má povinnost přijít v daný den na obecní úřad či jinou instituci, u které má být trest vykonáván. Tento den zvolí probační pracovník pověřený kontrolou odsouzeného. V případě porušení

---

¹⁴⁰ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014. s. 318-323.

¹⁴¹ Tamtéž.

¹⁴² Tamtéž.

¹⁴³ Tamtéž.

povinností je varován o možnosti přeměny trestu OPP na trest odnětí svobody, domácího vězení, peněžitého trestu či uložení pořádkové pokuty. Probační pracovník musí o porušení povinností informovat soud, jenž trest OPP odsouzenému uložil.¹⁴⁴

Probační pracovník během konzultace s odsouzeným projednává podmínky týkající se výkonu trestu. Určí se odsouzenému den nástupu výkonu trestu OPP a stanoví se spolu s odsouzeným jeho harmonogram výkonu. Pokud by ho porušil, je možná přeměna trestu. Harmonogram musí být sestaven tak, aby odsouzený měl schopnost ho řádně dodržovat, tedy bere se ohled na jeho práci či vzdělávání. Probační úředník může probrat s odsouzeným i jiné podmínky, například jak bude nahrazovat škodu, kterou způsobil, jak bude kontrolován při dodržování jeho povinností či omezení apod.¹⁴⁵

O rozhodnutí, jež nařizuje výkon trestu OPP, má soud povinnost po nabytí právní moci informovat středisko PMS v obvodu soudu, v němž bude trest OPP vykonáván. Soud také přidělí určitému probačnímu pracovníkovi povinnost, jež spočívá v kontrole nad výkonem trestu odsouzeného.¹⁴⁶

Během výkonu trestu je probační pracovník v kontaktu s odsouzeným a o postupném vývoji průběžně informuje soud. Předseda senátu vždy musí mít co nejvíce aktuální informace o odsouzeném a to proto, že může dojít k přeměně trestu OPP na trest odnětí svobody, nebo se výkon trestu OPP může odložit či přerušit, anebo dokonce může jít o upuštění od výkonu trestu ze zdravotních důvodů. Takové rozhodnutí může učinit předseda senátu, jestliže zdravotní stav odsouzeného není vhodný pro vykonávání trestu, nebo pokud je odsouzená těhotná či matkou novorozeného dítěte, anebo je odsouzený povolán k výkonu vojenské činné služby. Avšak může jít i o jiné důležité důvody, například příprava na maturitu, služební cesta do zahraničí apod. Během výkonu trestu je probační pracovník rovněž v kontaktu s institucí, u níž je výkon trestu vykonáván.¹⁴⁷

Pokud důvody již nejsou aktuální, tak předseda senátu jeho rozhodnutí odvolá. Doba odkladu a přerušování se nepočítá do lhůty, po kterou má být trest vykonáván, tou je jeden rok. Co se týká upuštění od výkonu trestu OPP, tak to je možné v případě, že špatný zdravotní stav odsouzeného je dlouhodobý a ten mu neumožňuje výkon trestu OPP splnit. Proti těmto rozhodnutím předsedy senátu je možné podat stížnost¹⁴⁸

---

¹⁴⁴ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014. s. 318-323.

¹⁴⁵ Tamtéž.

¹⁴⁶ Tamtéž.

¹⁴⁷ Tamtéž.

¹⁴⁸ Tamtéž.

8 Dotazníkové šetření

Pro zpracování praktické části mé práce jsem si zvolila možnost sběr dat, formou dotazníkového šetření. Cílem bylo získat informace o povědomí osob o PMS v ČR, a proto byl dotazník zaměřen na všechny občany ČR jakékoliv věkové kategorie.

8.1 Zpracování dotazníku

Dotazník jsem volila co nejjednodušší a stručný, aby na otázky dokázali odpovídat i respondenti, kteří nevystudovali školu s právním zaměřením. Byl vyhotoven v anonymní elektronické podobě bez časového omezení. Obsahoval 20 otázek, z nichž 1 byla nepovinná. Všechny otázky byly uzavřené, jelikož mi stačila 1 odpověď z nabízených možností k tomu, abych zjistila, zda respondent má znalost z dané oblasti.

Dotazník byl rozdělen na pět částí. První částí byla úvodní strana, která obsahovala představení autora, zaměření dotazníku a přibližnou časovou náročnost. Rovněž byli respondenti obeznámeni s anonymitou dotazníku a s účelem využití získaných dat. Druhá část byla zaměřena na pojem a činnost PMS, včetně probace, probačního dohledu a dalších pojmů s ní spojené. Třetí část spočívala v informovanosti o pojmech, jako jsou mediace, mediátor, provinění a parole. Čtvrtá část zahrnovala oblast alternativních trestů a názory občanů ve vztahu k PMS. A poslední částí byly základní osobní údaje respondentů, zejména jejich pohlaví, věk a dosažené vzdělání.

8.2 Průběh sběru dat

K vytvoření dotazníku jsem se rozhodla pro stránku www.surveio.com, která mi poté poskytla odkaz, díky kterému jsem rozeslala dotazníky občanům v ČR.¹⁴⁹ Dotazník byl rozeslán formou e-mailů, zpráv a byl zveřejněn na sociálních sítích.

Časové rozmezí pro sbírání odpovědí k dotazníkovému šetření jsem stanovila 7 dnů, konkrétně od 2. 3. 2021 do 8. 3. 2021.

Za tento časový úsek jsem nasbírala celkem 212 odpovědí. Dotazník navštívilo 381 respondentů, z nichž 212 dokončilo vyplnění dotazníku a 169 nedokončilo, jde tedy o 55,6 % úspěšnost vyplnění. Dle statistiky délka vyplňování trvala nejčastěji v rozmezí 2 až 5 minut, konkrétně u 119 respondentů. Dále 48 osob ho zvládlo vyplnit za 5 až 10 minut, 32 osob za 1 až 2 minuty, za 10 až 30 minut 7 osob, za méně jak 1 minutu 4 osoby, a dokonce za více jak 60 minut 2 osoby.

---

¹⁴⁹ Odkaz na online dotazník: <https://www.surveio.com/survey/d/H8A8B3C3L2T2V2I2W>

8.3 Stanovení dílčích hypotéz k dotazníkovému šetření

Tato část spočívá ve stanovení dílčích hypotéz, které budou nadále vyhodnocovány na základě získaných dat z provedeného dotazníkového šetření, jež bylo zaměřeno na informovanost občanů o PMS v ČR. Cílem těchto stanovených hypotéz je jejich potvrzení.

Hypotéza č. 1

Přes 70 % dotazovaných občanů ČR zná pojem „Probační a mediační služba“.

Hypotéza č. 2

Méně jak 50 % dotazovaných občanů ČR ví, komu je PMS podřízena.

Hypotéza č. 3

Přes 80 % dotazovaných občanů ČR ví, komu může být uložen probační dohled.

Hypotéza č. 4

Většina dotazovaných respondentů si myslí, že provinění je spáchání protiprávního činu osobou, která není trestně odpovědná.

Hypotéza č. 5

Méně jak 50 % dotazovaných občanů ČR ví, co to znamená pojem „parole“.

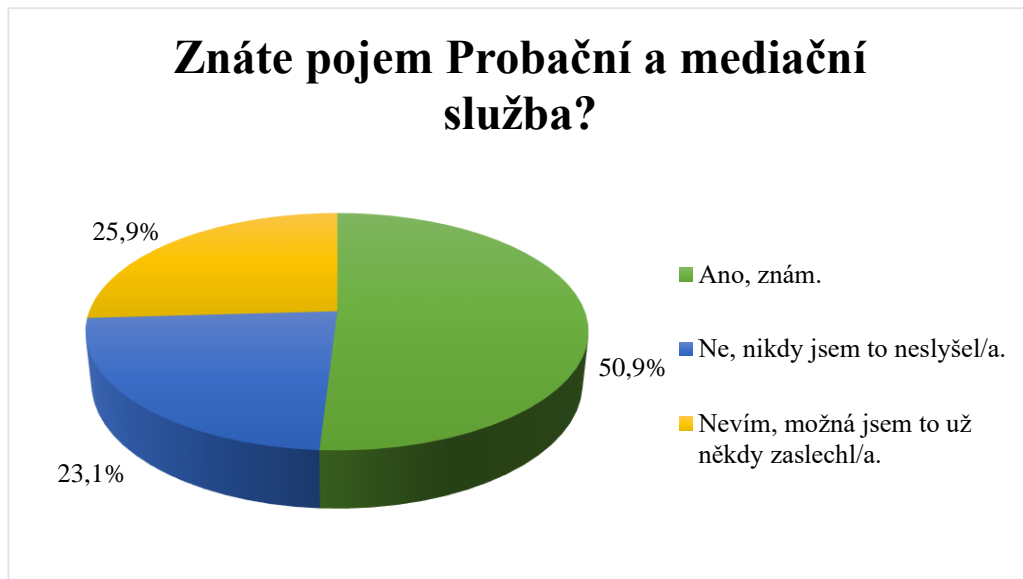
Hypotéza č. 6

Více jak 70 % respondentů ví, že OPP jsou nejčastěji ukládaným alternativním trestem.

8.4 Vyhodnocení získaných dat z dotazníkového šetření

Po ukončení sběru dat jsem získaná data zpracovala v programu Microsoft Office Excel do 20 grafů a následně vložila do bakalářské práce. V grafu je vždy uvedena konkrétní otázka, která byla položena v dotazníkovém šetření. K většině grafů byla připsána správná odpověď a stručný komentář.

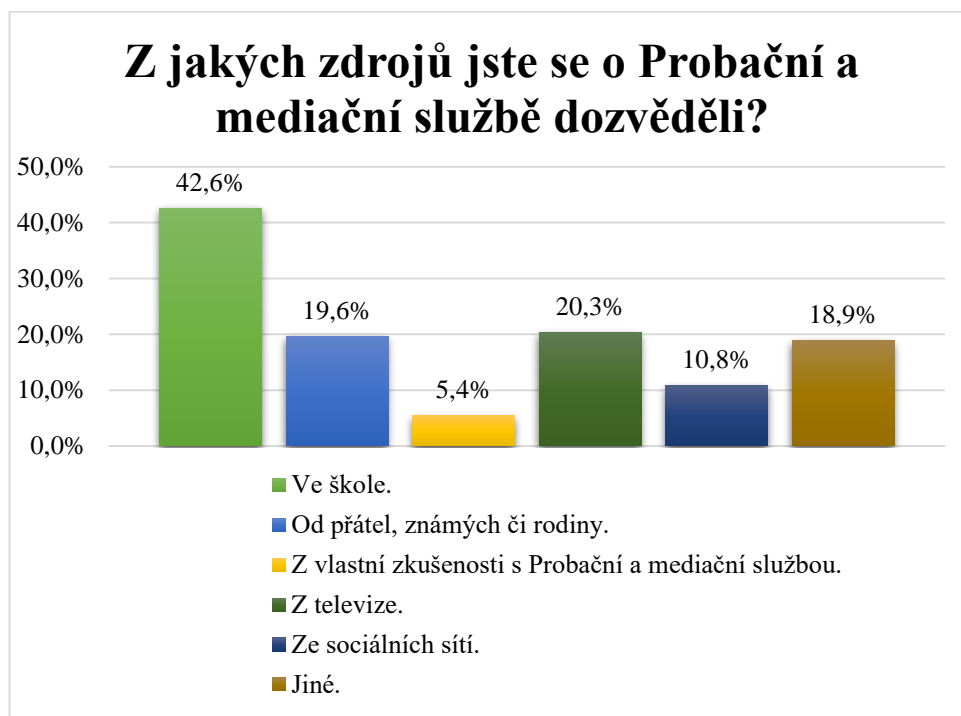
Graf č. 1 – pojem PMS¹⁵⁰

Graf č. 1 je zaměřen na znalost pojmu PMS. Z dotazovaných respondentů jich odpovědělo 108, že tento pojem znají. 49 osob o něm nikdy neslyšelo a 55 osob si nebylo jisto, zda ho už někdy zaslechl. Nicméně si myslím, že výsledek není nejhorší, i když jsem předpokládala, že ho bude znát více osob. To mě spíše akorát utvrzuje v tom, že by se informace o PMS měly více šířit.

¹⁵⁰ Vlastní zdroj

Graf č. 2 – zdroj informovanosti o PMS¹⁵¹

Graf č. 2 znázorňuje, z jakých zdrojů občané získali informace o PMS, a tudíž souvisí s předchozím grafem. Tato otázka byla označena za nepovinnou a směřovala pouze na respondenty, kteří odpověděli v předchozí otázce, že znají pojem PMS. Respondenti, kteří uvedli, že PMS neznají nebo si nejsou jisti, zda už o ní někdy slyšeli, by na tuto otázku nebyli schopni odpovědět. Nicméně mě velmi potěšilo, že nejvíce respondentů se o PMS dozvědělo ve škole, konkrétně 63 z 212 respondentů. To je známka toho, že škola studenty dobře informuje o věcech, které je mohou potkat i v reálném životě. Další nejpočetnější možností byla televize, tu uvedlo 30 osob. Od přátel, známých či rodiny se o PMS dozvědělo 29 osob, z jiných zdrojů 28 osob, prostřednictvím sociálních sítí 16 osob, a dokonce 8 osob z vlastní zkušenosti s PMS.

¹⁵¹ Vlastní zdroj

Graf č. 3 – střediska PMS¹⁵²

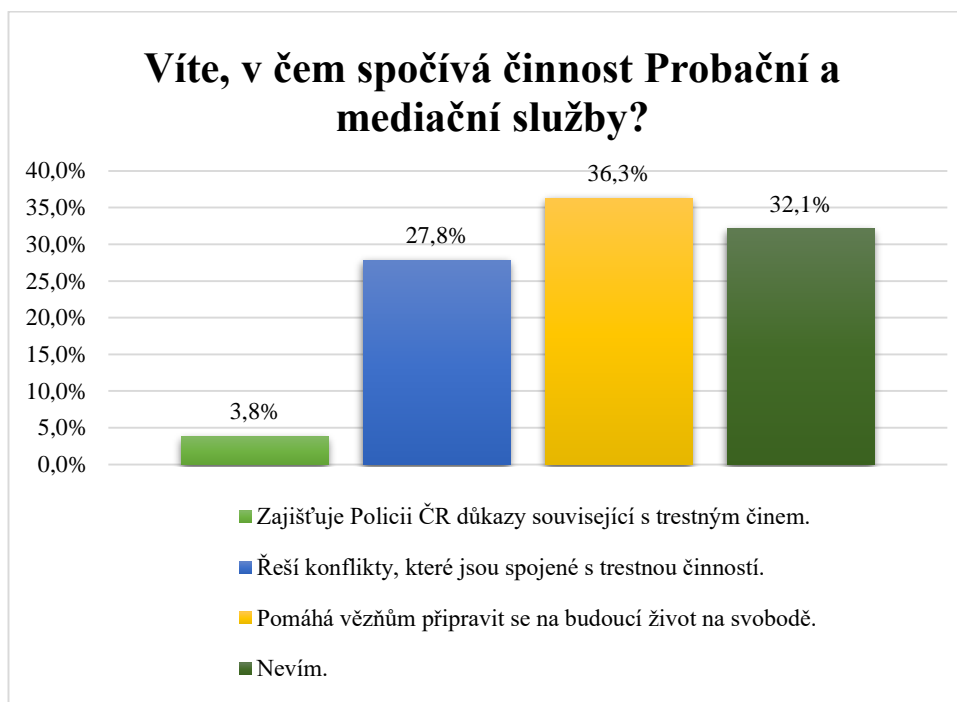

Graf č. 3 byl zaměřen na to, zda dotazovaní respondenti vědí, že na území ČR se nachází jednotlivá střediska PMS. U této otázky byl výsledek absolutně vyrovnaný. 106 odpovědí bylo kladných a rovněž 106 záporných. Avšak jedna věc mě překvapila, dle grafu č. 1 zná pojem PMS 108 respondentů, tudíž je zřejmé, že pouze 2 z nich nevěděli o výskytu středisek PMS v ČR.

---

¹⁵² Vlastní zdroj

Graf č. 4 – činnost PMS¹⁵³

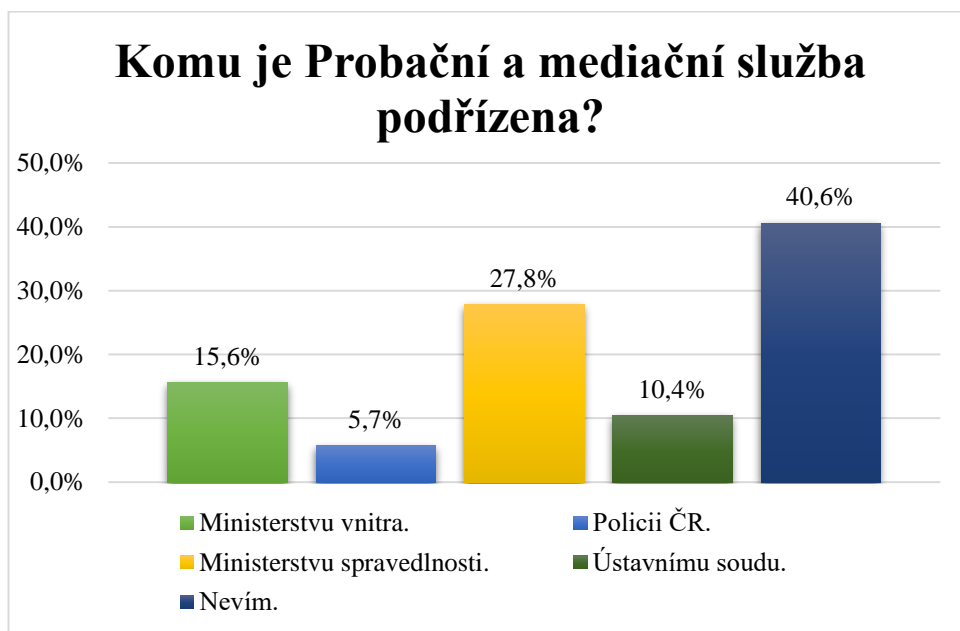

Správná odpověď: Řeší konflikty, které jsou spojené s trestnou činností.

Graf č. 4 znázorňuje povědomí občanů o činnosti PMS. Nejčastěji zvolenou možností bylo pomáhání vězňům připravit se na budoucí život na svobodě, zejména u 77 osob. Dále 68 osob zvolilo možnost *Nevím*, ačkoliv si myslím, že šlo o jednu z nejzákladnějších otázek. Čekala jsem, že v této oblasti budou občané více informováni, ale opak je pravdou. Správnou odpověď zvolilo pouze 59 respondentů. Možnost, že PMS zajišťuje Policii ČR důkazy související s TČ zvolilo 8 osob.

¹⁵³ Vlastní zdroj

Graf č. 5 – kontrola nad PMS¹⁵⁴

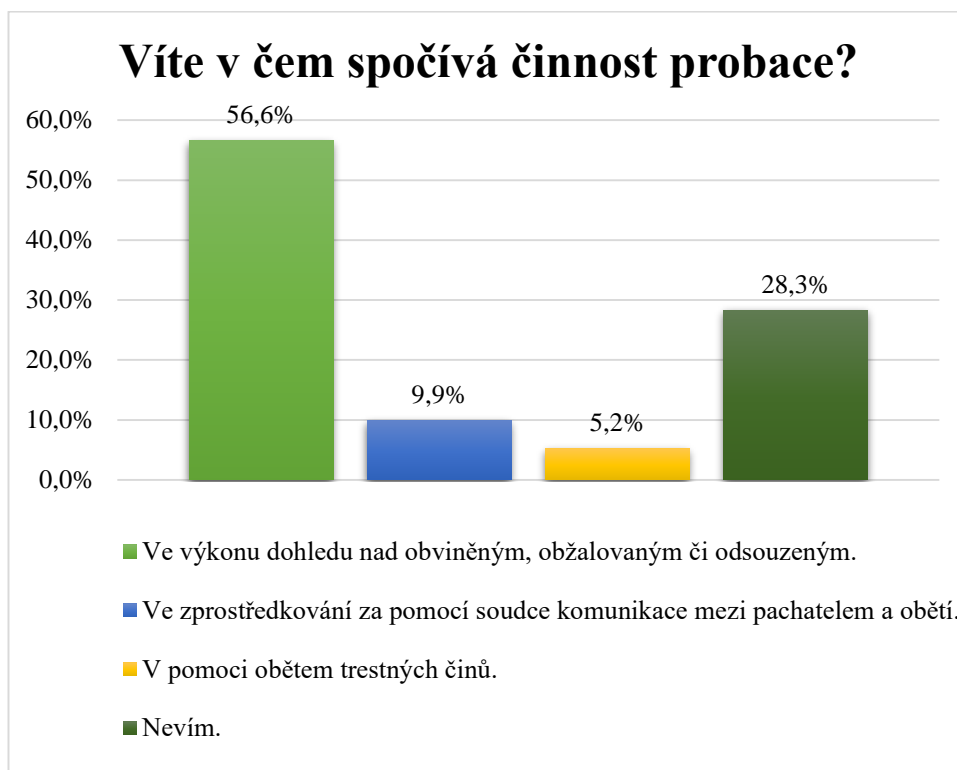

Správná odpověď: Ministerstvu spravedlnosti.

Graf č. 5 je zaměřen na to, komu je PMS podřízena, tedy kdo nad ní vykonává kontrolu. Správná odpověď byla nejpočetnější skupinou několik dní, avšak nakonec ji převýšila možnost *Nevím*, kterou zvolilo 86 respondentů. Správnou odpověď zvolilo 59 respondentů. Avšak i tak si myslím, že se jedná vcelku o hezký výsledek, protože jsem se už několikrát setkala s neznalostí osob v této oblasti. Možnost *Ministerstvo vnitra* zvolilo 33 respondentů, *Ústavní soud* 22 respondentů a *Policii ČR* pouze 12 respondentů.

¹⁵⁴ Vlastní zdroj

Graf č. 6 – činnost probace¹⁵⁵

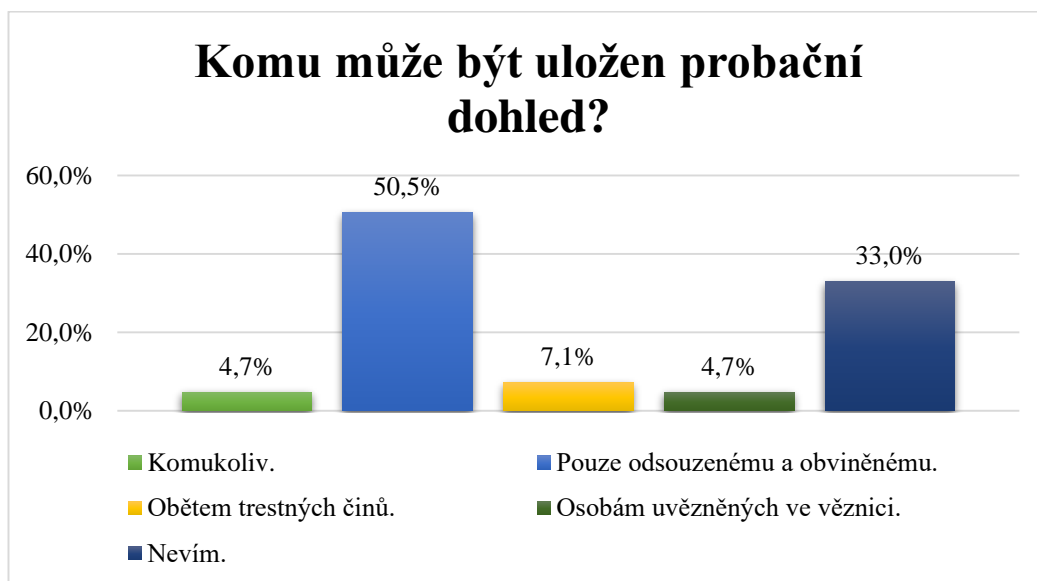

Správná odpověď: Ve výkonu dohledu nad obviněným, obžalovaným či odsouzeným.

Graf č. 6 znázorňuje povědomí veřejnosti o činnosti probace. Výsledek tohoto grafu mě velmi potěšil, protože je vidět, že v této oblasti je většina občanů ČR dobře informovaná. Nejpočetnější skupina zvolila správnou odpověď, tedy až 120 osob. Druhá nejpočetnější skupina zvolila možnost *Nevím*, konkrétně šlo o 60 osob. Dále, že činnost probace spočívá ve zprostředkování za pomoci soudce komunikace mezi pachatelem a obětí zvolilo 21 osob, a poskytování pomoci obětem TČ zvolilo pouze 11 osob.

¹⁵⁵ Vlastní zdroj

Graf č. 7 – uložení probačního dohledu¹⁵⁶

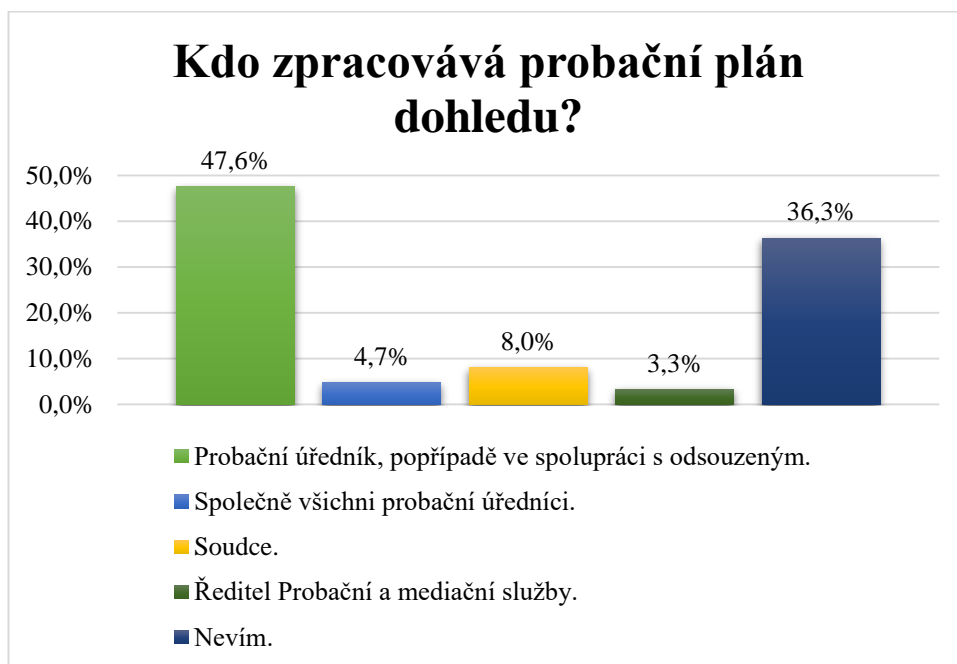

Správná odpověď: Pouze odsouzenému a obviněnému.

Graf č. 7 je zaměřen na uložení probačního dohledu. U tohoto grafu měla největší podíl správná odpověď, tu zvolilo 107 respondentů. Tento pojem je velmi šířen, jak ve škole, mezi lidmi, tak často je vídán i v televizi. Dále 70 respondentů zvolilo variantu *Nevím*. Možnost, že se probační dohled ukládá obětem TČ zvolilo 15 respondentů. A nakonec 10 respondentů uvedlo, že se probační dohled ukládá osobám uvězněných ve věznici, a rovněž stejný počet odpovědí byl u možnosti *Komukoliv*.

¹⁵⁶ Vlastní zdroj

Graf č. 8 – zpracovatel probačního plánu dohledu¹⁵⁷

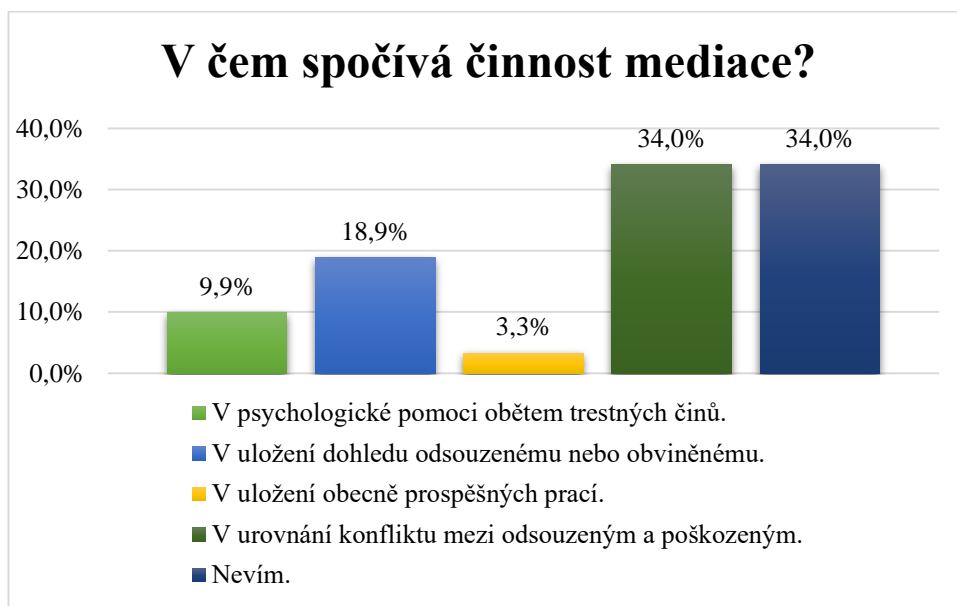

Správná odpověď: Probační úředník, popřípadě ve spolupráci s odsouzeným.

Graf č. 8 je zaměřen na zpracovávání probačního plánu dohledu, jenž úzce souvisí s předchozí otázkou. Největší část dotazovaných respondentů zvolilo správnou odpověď, a to konkrétně 101 osob. Poté nejčastěji byla zvolena možnost nevím, zejména takto zvolilo 77 osob. Dále 17 osob označilo, že zpracovatel je soudce, 10 osob označilo za zpracovatele všechny probační úředníky a 7 lidí zvolilo ředitele PMS.

¹⁵⁷ Vlastní zdroj

Graf č. 9 – činnost mediace¹⁵⁸

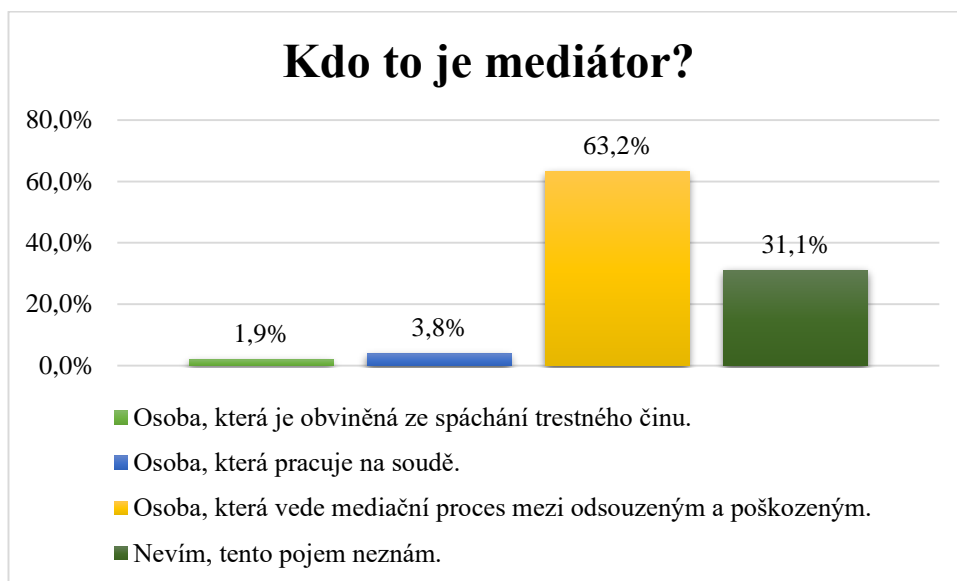

Správná odpověď: V urovnání konfliktu mezi odsouzeným a poškozeným.

Graf č. 9 znázorňuje znalosti občanů o činnosti mediace. U této otázky jsem čekala, že bude větší povědomí občanů v této oblasti, avšak správnou odpověď zvolilo pouze 72 respondentů, ale myslím, že ani tak to není úplně katastrofický výsledek. Rovněž stejný počet respondentů zvolilo možnost *Nevím*. Dále 40 respondentů označilo za správnou odpověď uložení dohledu odsouzenému nebo obviněnému, nicméně tady občané zaměňují činnost mediace za činnost probace, očividně neví, jaký je mezi nimi rozdíl. Psychologickou pomoc obětem TČ zvolilo 21 respondentů, nicméně PMS poskytuje obětem TČ pomoc a podporu, ale není to ta hlavní činnost, tou je již zmíněné urovnání konfliktu mezi stranami. A poslední možnost uložení OPP zvolilo 7 respondentů.

¹⁵⁸ Vlastní zdroj

Graf č. 10 – mediátor¹⁵⁹

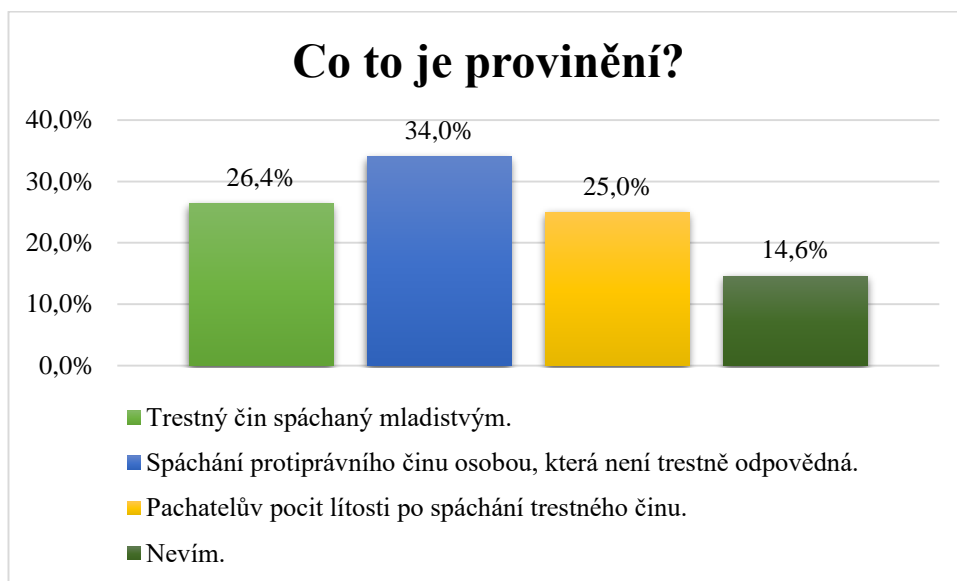
Správná odpověď: Osoba, která vede mediační proces mezi odsouzeným a poškozeným.

Graf č. 10 je zaměřen na postavení mediátora. Z tohoto výsledku jsem měla radost, protože větší část dotazovaných občanů zvolila správnou odpověď, tedy přesně 134 respondentů. Je vidět, že v této oblasti má veřejnost dobré znalosti. Dále 66 osob uvedlo, že tento pojem nezná a 8 osob označilo za mediátora osobu, která pracuje na soudě. Možnost, že mediátor je osoba, která spáchala TČ uvedli 4 respondenti. Musím říct, že toto zjištění pro mě bylo opravdu znepokojující, jelikož jsem si myslela, že v dnešní době vědí opravdu všichni, co znamená pojem pachatel. A dokonce bych řekla, že toto je opravdu nezbytné znát pro každého člověka, ať už jde o děti nebo dospělé.

¹⁵⁹ Vlastní zdroj

Graf č. 11 – provinění¹⁶⁰

Správná odpověď: Trestný čin spáchaný mladistvým.

Graf č. 11 je zaměřen na pojem provinění. Největší část respondentů označila za správnou odpověď *Spáchání protiprávního činu osobou, která není trestně odpovědná*, avšak tato možnost je špatně. V tomto případě občané zaměňují pojem provinění za čin jinak trestný, takto to uvedlo 72 respondentů. Správnou odpověď zvolilo 56 respondentů. Možnost, že se jedná o pachatelův pocit lítosti po spáchání TČ uvedlo 53 respondentů a 31 respondentů nevědělo, co to je provinění.

¹⁶⁰ Vlastní zdroj

Graf č. 12 – parole¹⁶¹

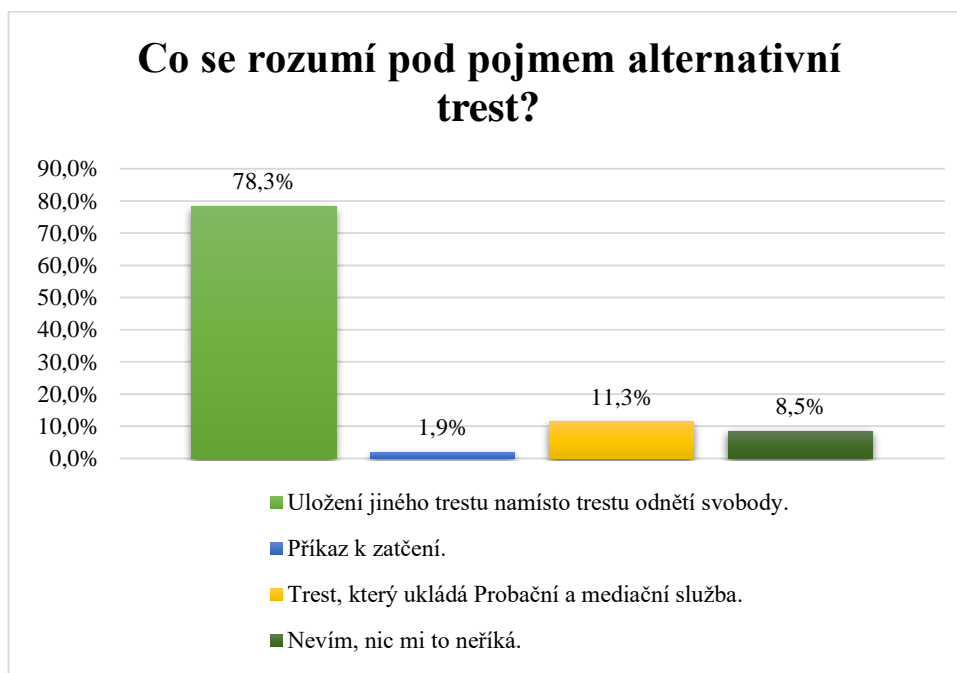

Správná odpověď: Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.

Graf č. 12 znázorňuje povědomí občanů o pojmu parole. Z tohoto výsledku bylo zjištěno, že o tomto pojmu nemá veřejnost dobré znalosti. Tento pojem nezná největší část dotazovaných respondentů, tedy 85 osob. Správnou odpověď uvedlo 67 osob. Možnost, že se jedná o uložení alternativního trestu odsouzenému, uvedlo 55 osob a pouze 5 osob si myslelo, že jde o uložení trestu odnětí svobody na 5 let.

¹⁶¹ Vlastní zdroj

Graf č. 13 – alternativní trest¹⁶²

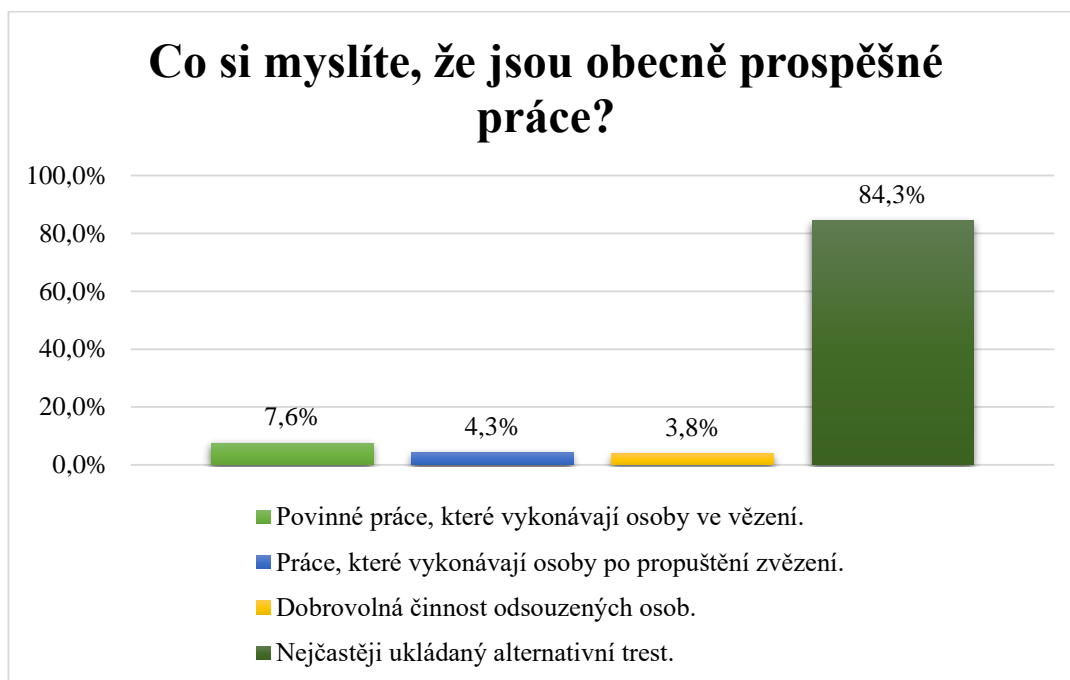

Správná odpověď: Uložení jiného trestu namísto trestu odnětí svobody.

Graf č. 13 znázorňuje, co si občané ČR představí, když se řekne alternativní trest. Správnou odpověď zvolilo 166 respondentů, zjištění takového skvělého výsledku bylo pro mě velice překvapivé. Je zřejmé, že v této oblasti má veřejnost dobré znalosti. Dále 24 respondentů uvedlo, že se jedná o trest, který ukládá PMS a 18 respondentů neví, co to alternativní trest znamená. A pouze 4 respondenti uvedli, že se jedná o příkaz k zatčení.

¹⁶² Vlastní zdroj

Graf č. 14 – pojem OPP¹⁶³

Správná odpověď: Nejčastěji ukládaný alternativní trest

Graf č. 14 je zaměřen na význam OPP. Tuto oblast občané ČR znají velmi dobře, jelikož správně odpovědělo 177 respondentů. Z takového výsledku jsem byla opravdu nadšená, protože jsem předpokládala znalost této oblasti, avšak ne tak velikou. Důvodem možná může být i to, že tento pojem se často vyskytuje ve filmech a seriálech. Dále 16 respondentů označilo, že se jedná o povinné práce, které vykonávají osoby ve vězení, a 9 osob odpovědělo, že OPP jsou práce, které vykonávají osoby po propuštění z vězení. Nejmenší část respondentů zvolila možnost, že se jedná o dobrovolnou činnost odsouzených osob, zejména pouze 8 respondentů.

¹⁶³ Vlastní zdroj

Graf č. 15 – výkon alternativního trestu¹⁶⁴

Tato otázka byla směřována na to, zda dotazovaní respondenti znají někoho ze svého okolí, kdo vykonával alternativní trest. U tohoto výsledku zvolilo 124 respondentů zápornou odpověď a 48 respondentů kladnou. Nicméně osoby, kterým byl uložen alternativní trest, se to někdy snaží utajit před svou rodinou, přáteli či známými, a proto je zde uvedena i třetí možnost odpovědi. Možnost, že neví, zda někdo z jejich okolí vykonával alternativní trest, zvolilo 40 respondentů.

¹⁶⁴ Vlastní zdroj

Graf č. 16 – názor na kontaktování PMS¹⁶⁵

Tento graf č. 16 byl zaměřen na názor občanů, zda si myslí, jestli se na PMS může obrátit kdokoliv. Na PMS se mohou obrátit ti, kteří jsou nějakým způsobem spojeni s trestnou činností, zejména jde o pachatele, poškozené osoby, jejich rodinné příslušníky, soudce, kurátory, obhájce atd. Výsledek byl poměrně vyrovnaný, avšak kladná možnost odpovědí převyšovala, tedy 126 respondentů odpovědělo kladně a 86 respondentů záporně.

---

¹⁶⁵ Vlastní zdroj

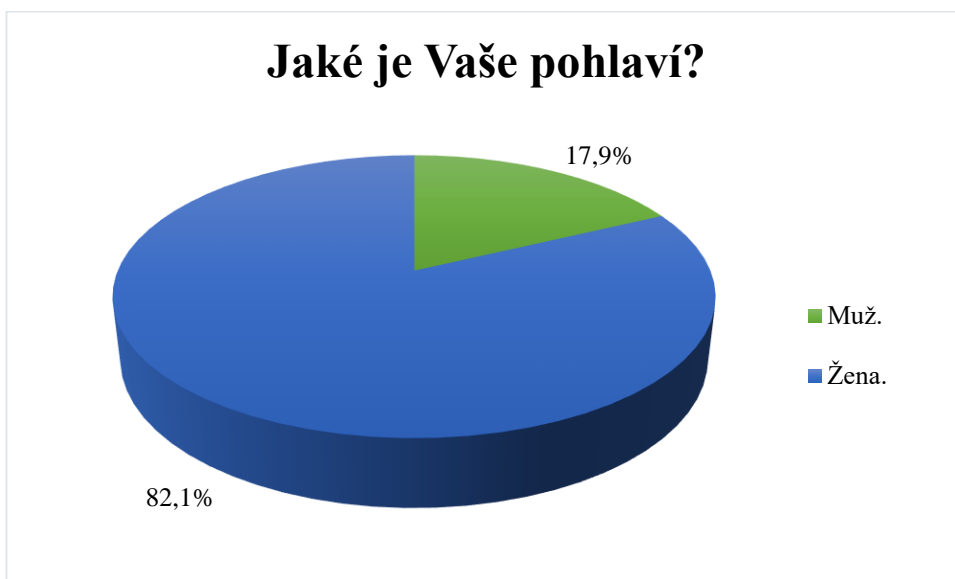
Graf č. 17 – názor na prospěšnost PMS¹⁶⁶

Tato otázka byla zaměřena na to, jak občané ČR vnímají PMS ve vztahu k pachateli. Velká část dotazovaných respondentů uvedla, že si nejsou jisti, zejména 119 respondentů. Domnívám se, že tuto možnost zvolili, protože nemají jeden ucelený názor na všechny pachatele. Nicméně 77 respondentů to vnímá pozitivně, protože uvedli, že pachatel nebude znova páchat trestnou činnost. A negativně na to kouká pouze 16 respondentů, kteří zvolili možnost, že na takové osoby to nemá žádný vliv.

¹⁶⁶ Vlastní zdroj

Graf č. 18 – pohlaví respondentů¹⁶⁷

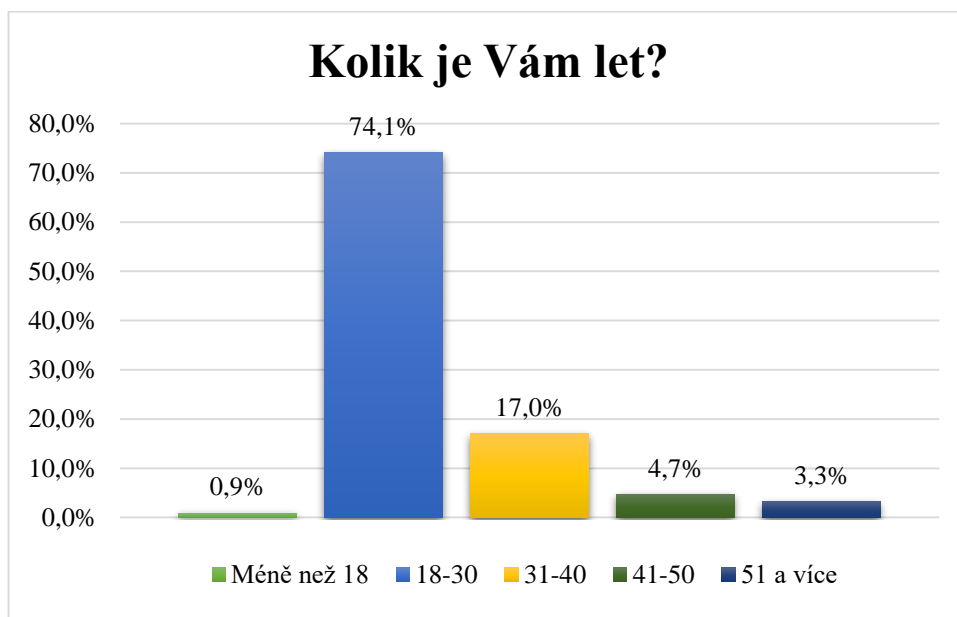
Graf č. 18 vymezuje pohlaví respondentů, kteří dotazník vyplnili. Nicméně jsem čekala, že u této otázky bude výsledek poměrně vyrovnaný, protože informace o PMS jsou všeobecně šířené bez rozdílu na pohlaví. Avšak větší část respondentů byla především ženského pohlaví, zejména jde o 174 žen. Počet mužů byl výrazně menší, pouze 38 mužů.

---

¹⁶⁷ Vlastní zdroj

Graf č. 19 – věk respondentů¹⁶⁸

Graf č. 19 je zaměřen na věk respondentů, kteří byli rozděleni na pět věkových kategorií. Nejvíce respondentů odpovědělo, že spadají do kategorie 18 - 30 let, zejména 157 osob. Druhou nejpočetnější věkovou kategorií bylo rozmezí 31 - 40 let, kterou zvolilo 36 osob. Do rozmezí 41 - 50 let spadá 10 osob a do kategorie 51 let a více 7 osob. Nejmenší část respondentů spadá do kategorie méně než 18 let, a to pouze 2 osoby.

¹⁶⁸ Vlastní zdroj

Graf č. 20 – dosažené vzdělání respondentů¹⁶⁹

Poslední graf č. 20 znázorňuje nejvyšší dosažené vzdělání dotazovaných respondentů. Vzdělání bylo rozděleno od základního až po vysokoškolské. Nejvíce dotazovaných respondentů má středoškolské vzdělání s maturitou, tedy 87 osob. Druhou nejvíce početnou skupinou je vysokoškolské vzdělání, do této kategorie spadá 78 osob. Možnost středoškolské vzdělání bez maturity zvolilo 20 osob a vyšší odborné 18 osob. Nejméně početnou kategorií je základní vzdělání, do nějž spadá pouze 9 osob.

¹⁶⁹ Vlastní zdroj

8.5 Vyhodnocení dílčích hypotéz z dotazníkového šetření

Hypotéza č. 1

Přes 70 % dotazovaných občanů ČR zná pojem PMS.

- Graf č. 1 znázorňuje, že 108 (50,9 %) respondentů uvedlo, že zná pojem „Probační a mediační služba“.
- Dílčí hypotéza byla falsifikována.

Hypotéza č. 2

Méně jak 50 % dotazovaných občanů ČR ví, komu je PMS podřízena.

- Graf č. 5 potvrzuje, že pouze 59 (27,8 %) respondentů ví, komu je PMS podřízena.
- Dílčí hypotéza byla verifikována.

Hypotéza č. 3

Přes 80 % dotazovaných občanů ČR ví, komu může být uložen probační dohled.

- Dle grafu č. 7 je zřejmé, že pouze 107 (50,5 %) respondentů ví, komu se ukládá probační dohled.
- Dílčí hypotéza byla falsifikována.

Hypotéza č. 4

Většina dotazovaných respondentů si myslí, že provinění je spáchání protiprávního činu osobou, která není trestně odpovědná.

- Graf č. 11 potvrzuje, že většina dotazovaných respondentů uvedla, že provinění je spáchání protiprávního činu osobou, která není trestně odpovědná.
- Dílčí hypotéza byla verifikována.

Hypotéza č. 5

Méně jak 50 % dotazovaných občanů ČR ví, co to znamená pojem „parole“.

- Graf č. 12 znázorňuje, že pojem parole zná pouze 67 (31,6 %) respondentů.
- Dílčí hypotéza byla verifikována.

Hypotéza č. 6

Více jak 70 % respondentů ví, že OPP jsou nejčastěji ukládaným alternativním trestem.

- Dle grafu č. 14 je zřejmé, že 177 (84,3 %) respondentů ví, co jsou OPP.
- Dílčí hypotéza byla verifikována.

Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo charakterizovat pojem PMS na území ČR, včetně činnosti probačních úředníků a spolupráce s klienty, kteří mají probační dohled.

Teoretická část této práce nejdříve vysvětluje základní pojmy, které se vážou k dané problematice. Těmi jsou například probace, mediace, probační dohled, alternativní trest apod. Bakalářská práce pojednává o PMS na území ČR, která zahrnuje historický vývoj až k jejímu vzniku, stanovené cíle a poslání, organizaci, činnosti probačních úředníků s jednotlivými klienty a součinnost s jinými orgány. Samotná kapitola je také věnována probaci, v níž je popsána její historie, probační dohled, probační plán dohledu, opatřování informací prostřednictvím probačních úředníků a probační program, jenž se ukládá mladistvému pachateli. Kapitola zabývající se mediací obsahuje rovněž její historii, dále vymezuje roli mediátora, principy mediace a mediační proces, včetně jeho nejzákladnějších fází. V neposlední řadě je v této práci vyobrazen trest OPP, včetně začlenění odsouzeného do výkonu trestu.

Vedlejším cílem bylo zjistit informovanost občanů ČR o PMS a pojmů s ní spojené.

Dle informací získaných z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že informovanost občanů je poněkud nízká, avšak u několika pojmů mě znalosti občanů mile překvapily, zejména jde o grafy zaměřující se na činnost probace, uložení probačního dohledu, postavení mediátora, alternativní trest a trest OPP. Nicméně u většiny grafů dotazovaní respondenti zvolili nesprávnou odpověď nebo uvedli, že neví. Zajímavé je, že velká část z dotazovaných respondentů nemá dost znalostí ani v základních pojmech, jako je činnost PMS, činnost mediace, pojem provinění, parole. Nejvíce mě zarazilo, že pouze polovina z dotazovaných respondentů zná pojem PMS. Toto zjištění bylo opravdu šokující, protože si myslím, že žijeme ve světě, kde se informace šíří poměrně snadněji než kdy dříve, ať už je to ve škole, na internetu, v televizi nebo pouze od našeho kamaráda. Dotazník obsahoval rovněž otázky na názory občanů, z nichž jedna byla zaměřena na prospěšnost PMS z hlediska vztahu k pachateli. Graf u této otázky mě velmi potěšil, protože negativně to vnímá jen malá část dotazovaných respondentů, zejména jde pouze o 16 osob.

Já zastávám názor, že PMS je určitě prospěšná, ale klíčem k úspěchu je ten, že pachatel musí chtít spolupracovat s probačním úředníkem. Záleží na pachateli, jak přistupuje k danému problému, protože pokud nedodrží své povinnosti a omezení, tak ani PMS nemůže být prospěšná ve vztahu k němu. V takovém případě to vnímám tak, že pachatel o jejich pomoc nestojí a nezáleží mu na tom, aby jednou mohl vést řádný život.

K dosažení cílů byly využity literární zdroje, legislativní předpisy, internetové zdroje a výzkumná metoda, která byla provedena formou dotazníkového šetření.

Domnívám se, že cíle mé bakalářské práce, které byly na začátku stanoveny, byly splněny.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. HOLÁ, Lenka. *Mediace: způsob řešení mezilidských konfliktů*. Praha: Grada, 2003. 192 s. ISBN 80-247-0467-6.
2. CHMELÍK, Jan, NOVOTNÝ, František, STOČESOVÁ, Simona. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016. 312 s. ISBN 978-80-7380-583-8.
3. JANOTOVÁ, Magda. *Mediace*. Praha: Ústav práva a právní vědy, 2014. 152 s. ISBN 978-80-87974-07-0.
4. JUSKO, Peter, PAPŠO Peter et al. *Mediation and Probation and Mediation Service in Slovakia, Czech Republic and other countries*. London: G&D Publishing, 2016. 261 p. ISBN 978-1-52720424-9.
5. KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: obecná část*. Praha: C. H. Beck, 2009. 797 s. ISBN 978-80-7400-042-3.
6. NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní právo hmotné*. 4. vyd. Praha: Aleš Čeněk, 2017. 374 s. ISBN 978-80-7380-651-4.
7. STRÉMY, Tomáš. *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach: zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie*. Praha: Leges, 2014. 544 s. ISBN 978-80-7502-034-5.
8. ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014. 464 s. ISBN 978-80-87576-93-9.
9. ŠTĚRBA, Vladislav. *Penologie*. Praha: Armex, 2007. 148 s. ISBN 978-80-86795-48-5.
10. ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka, DOUBRAVOVÁ, Dagmar. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010. 216 s. ISBN 978-80-7367-757-2.
11. VETEŠKA, Jaroslav. *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 252 s. ISBN 978-80-7478-898-7.
12. ZEHR, Howard. *Úvod do restoratívni justice*. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2003. 48 s. ISBN 80-902998-1-4.
13. ŽATECKÁ, Eva. *Postavení a úkoly Probační a mediální služby*. Ostrava: KEY Publishing, 2007. 136 s. ISBN 978-80-87071-55-7.
14. ŽATECKÁ, Eva. *Trestní právo hmotné a procesní: obecná část - multimediální učební text*. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2012. 102 s. ISBN 978-80-210-5853-8.

Elektronické zdroje

1. BENEŠ – ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ. *Trestný čin* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.bcak.cz/slovník-pravnich-pojmu/trestny-cin/>>.
2. JUSTICE.CZ. *Alternativní tresty: obecné informace* [online]. ©Ministerstvo spravedlnosti České republiky, 2017. Dostupné z WWW: <<http://justice.cz/web/msp/alternativni-tresty?clanek=obecne-informace>>.
3. PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY – leták PMS. *Mediace mezi obětí a pachatelem* [online]. Dostupné z WWW: <http://www.pmscr.cz/images/clanky/PMS_letak_cz_A4_Mediacce.pdf>.
4. PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY – leták PMS. *Probační dohled* [online]. Dostupné z WWW: <http://www.pmscr.cz/images/clanky/PMS_letak_cz_A4_ProbacDohled.pdf>.
5. PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY – leták PMS. *Trest obecně prospěšných prací* [online]. Dostupné z WWW: <http://www.pmscr.cz/images/clanky/PMS_letak_cz_A4_OPP_uprava_2020.pdf>.
6. PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *PAROLE - podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody* [online]. © IT STUDIO, 2021. Dostupné z WWW: <<http://www.pmscr.cz/parole-dohled-nad-podminene-propustenymi/>>.
7. PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Poslání a cíle Probační a mediační služby* [online]. © IT STUDIO, 2021. Dostupné z WWW: <<http://www.pmscr.cz/poslani-a-cile/>>.
8. PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Práce s mládeží* [online]. © IT STUDIO, 2021. Dostupné z WWW: <<http://www.pmscr.cz/mladistvi-a-deti/>>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 218 ze dne 25. června 2003 o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2003, částka 79. Dostupné také z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>>.
2. ČESKO. Zákon č. 257 ze dne 14. července 2000 o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 74. Dostupné také z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-257>>.
3. ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009, trestní zákoník. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11. Dostupné také z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40/zneni-20210101>>.

Ostatní zdroje

- Dotazník na téma Probační a mediační služba v ČR

Seznam zkratk

- **apod.** – a podobně
- **atd.** – a tak dále
- **č.** – číslo
- **ČR** – Česká republika
- **MS alternativa** – Mimosoudní alternativa pro delikventní mládež
- **OPP** – obecně prospěšné práce
- **PMS** – Probační a mediační služba
- **Sb.** – sbírka zákonů
- **TČ** – trestný čin
- **tzv.** – takzvaně

Seznam grafů

Graf č. 1 – pojem PMS.....	47
Graf č. 2 – zdroj informovanosti o PMS	48
Graf č. 3 – střediska PMS	49
Graf č. 4 – činnost PMS	50
Graf č. 5 – kontrola nad PMS.....	51
Graf č. 6 – činnost probace.....	52
Graf č. 7 – uložení probačního dohledu	53
Graf č. 8 – zpracovatel probačního plánu dohledu.....	54
Graf č. 9 – činnost mediace	55
Graf č. 10 – mediátor.....	56
Graf č. 11 – provinění	57
Graf č. 12 – parole.....	58
Graf č. 13 – alternativní trest.....	59
Graf č. 14 – pojem OPP	60
Graf č. 15 – výkon alternativního trestu.....	61
Graf č. 16 – názor na kontaktování PMS	62
Graf č. 17 – názor na prospěšnost PMS	63
Graf č. 18 – pohlaví respondentů	64
Graf č. 19 – věk respondentů	65
Graf č. 20 – dosažené vzdělání respondentů	66

Přílohy

Příloha I – dotazník

Probační a mediační služba v ČR

Dobrý den,

jsem studentkou 3. ročníku Bezpečnostně právní činnosti na Vysoké škole evropských a regionálních studií. Ráda bych Vás touto cestou požádala o 5 minut Vašeho času k vyplnění dotazníku zaměřeného na informovanost občanů o Probační a mediační službě v České republice.

Získané údaje z dotazníku jsou anonymní a budou využity pouze pro zpracování mé bakalářské práce.

Předem děkuji za Váš čas.

1. Znáte pojem Probační a mediační služba?

- a) Ano, znám.
- b) Ne, nikdy jsem to neslyšel/a.
- c) Nevím, možná jsem to už někdy zaslechl/a.

2. Pokud jste na předchozí otázku odpověděli „ano“, z jakých zdrojů jste se o Probační a mediační službě dozvěděli?

- a) Ve škole.
- b) Od přátel, známých či rodiny.
- c) Z vlastní zkušenosti s Probační a mediační službou.
- d) Z televize.
- e) Ze sociálních sítí.

f) Jiné.

3. Víte o tom, že jsou v České republice střediska Probační a mediační služby?

a) Ano, vím.

b) Ne, nevím.

4. Víte, v čem spočívá činnost Probační a mediační služby?

a) Zajišťuje Polici ČR důkazy související s trestným činem.

b) Řeší konflikty, které jsou spojené s trestnou činností.

c) Pomáhá vězňům připravit se na budoucí život na svobodě.

d) Nevím.

5. Komu je Probační a mediační služba podřízena?

a) Ministerstvu vnitra.

b) Policii ČR.

c) Ministerstvu spravedlnosti.

d) Ústavnímu soudu.

e) Nevím.

6. Víte, v čem spočívá činnost probace?

a) Ve výkonu dohledu nad obviněným, obžalovaným či odsouzeným.

b) Ve zprostředkování za pomoci soudce komunikace mezi pachatelem a obětí.

c) V pomoci obětem trestných činů.

d) Nevím.

7. Komu může být uložen probační dohled?

a) Komukoliv.

b) Pouze odsouzenému a obviněnému.

c) Obětím trestných činů.

d) Osobám uvězněným ve věznici.

e) Nevím.

8. Kdo zpracovává probační plán dohledu?

a) Probační úředník, popřípadě ve spolupráci s odsouzeným.

b) Společně všichni probační úředníci.

c) Soudce.

d) Ředitel Probační a mediační služby.

e) Nevím.

9. V čem spočívá činnost mediace?

a) V psychologické pomoci obětem trestných činů.

b) V uložení dohledu odsouzenému nebo obviněnému.

c) V uložení obecně prospěšných prací.

d) V urovnání konfliktu mezi odsouzeným a poškozeným.

e) Nevím.

10. Kdo to je mediátor?

- a) Osoba, která je obviněná ze spáchání trestného činu.
- b) Osoba, která pracuje na soudě.
- c) Osoba, která vede mediační proces mezi odsouzeným a poškozeným.
- d) Nevím, tento pojem neznám.

11. Co to je provinění?

- a) Trestný čin spáchaný mladistvým.
- b) Spáchání protiprávního činu osobou, která není trestně odpovědná.
- c) Pachatelův pocit lítosti po spáchání trestného činu.
- d) Nevím.

12. Co si představíte pod pojmem parole?

- a) Uložení alternativního trestu odsouzenému.
- b) Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.
- c) Uložení trestu odnětí svobody na 5 let.
- d) Nevím, neznám to.

13. Co se rozumí pod pojmem alternativní trest?

- a) Uložení jiného trestu namísto trestu odnětí svobody.
- b) Příkaz k zatčení.
- c) Trest, který ukládá Probační a mediační služba.
- d) Nevím, nic mi to neříká.

14. Co si myslíte, že jsou obecně prospěšné práce?

- a) Povinné práce, které vykonávají osoby ve vězení.
- b) Práce, které vykonávají osoby po propuštění z vězení.
- c) Dobrovolná činnost odsouzených osob.
- d) Nejčastěji ukládaný alternativní trest.

15. Znáte někoho, kdo vykonával nějaký alternativní trest?

- a) Ano, znám.
- b) Myslím si, že ne.
- c) Nevím, možná jsem to o té osobě jen nevěděl/a.

16. Myslíte si, že se na Probační a mediační službu může obrátit kdokoliv?

- a) Myslím si, že ano.
- b) Myslím si, že ne.

17. Myslíte si, že je Probační a mediační služba prospěšná z hlediska vztahu k pachateli?

- a) Ano, myslím si, že pachatel už nebude znova páchat trestnou činnost.
- b) Ne, na takové osoby to nemá žádný vliv.
- c) Nejsem si jist/á.

18. Jaké je Vaše pohlaví?

- a) Muž.

b) Žena.

19. Kolik je Vám let?

a) Méně než 18.

a) 18 – 30.

b) 31 – 40.

c) 41 – 50.

d) 51 a více.

20. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

a) Základní.

b) Středoškolské bez maturity.

c) Středoškolské s maturitou.

d) Vyšší odborné.

e) Vysokoškolské.